

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1
1970
SAUSIS
VASARIS

moteris

TURINYS

S. Vilkauja	Kan. J. Tumo-Vaižganto šimtmetį minint	2
A. Tyruolis	Agnes Miegel — Baltiją pamilusi rašytoja	4
A. Miegel	Senoji tėviškė (eil.)	6
P. Gaučys	Moteris mene ir literatūroje	7
O. B. Audronė	Medis; Lapas; Rožė (eil.)	11
A. Stepanienė	Mergaitės pasiruošimas šeimos gyvenimui	12
Z. Tenisonaitė	Pasaka apie paparčio žiedą (eil.)	13
V. Ramunė	Balta skarelė	14
• Šeima ir auklėjimas	H. Chesham — Mažoji pabėgėlė	17
• Moterys pasaulyje		18
	E. Gimbutienė — Auksinė Skaučių Seserijos sukaktis	20
	Pr. Naujokaitis — O. B. Audronės eilėraščiai "Tik tau ir man"	21
• Buto įrengimas	Veda A. Šarūnienė	22
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	23
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	25
• Organizacinė veikla		27

ILIUSTRACIJOS

A. Varnas	Šarmotas rytmetis	1
A. Makūnaitė	Pasaka	5
R. Gilavičius	Mergaitė	7
R. Carriera	Šokėjos portretas	8
A. Kauffman	Vestalė	8
J. Paukštienė	Trys Karaliai	9
V. Kalinauskas	Muzika	10
B. Žilytė	Iliustracijos	11
B. Jasevičiūtė	Paskutinės gijos	14
A. Varnas	Kur bakūžė samanota	15
V. Čiarniauskaitė	Lopšinė	17

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1970 m. Nr. 1 (73)

Redakcinė Kolegija

Redaktorės: Z. Daugvainienė ir N. Kulpavičienė.

Skyrius veda: I Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė, A. Šarūnienė.

Administratorė: B. Pabedinskienė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Kanada. Spaudė "Žiburių" spaudos b-vė, Toronto, Ont. Prenumerata metams $5.00. Viršelis ir meno - techn. red. N. Kulpavičienė.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1970 m. Nr. 1 (73) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1970 Nr. 1 (73)

A. VARNAS

ŠARMOTAS RYTMETIS

KAN. TUMO-VAIŽGANTO ŠIMTMETĮ MININT

S. VILKAUJA

Pernai rugsėjo m. 8 d. suėjo šimtas metų, kai Maleišių kaime, Svėdasų vls., Rokiškio aps. gimė kan. Juozas Tumas-Vaižgantas. Minint šimto metų jo gimimo sukaktį, reikia manyti, kad visame pasaulyje esantieji lietuviai prisimins šią didžiai kilnią ir garbingą asmenybę mūsų tautos istorijoje. Jau periodinėje spaudoje pasirodė keletas straipsnių apie Vaižganto gyvenimą, jo literatūrinį palikimą ir jo reikšmę, bet reikia tikėtis, kad bus ir daugiau surengta platesniu mastu akademijų-minėjimų.

Ne tik čia, Amerikoje, bet spaudoje teko skaityti, kad ir Lietuvoje J. Tumo-Vaižganto šimto metų gimimo sukaktis bus plačiai paminėta Vilniuje, Kaune ir Maleišių kaime, kur rašytojas gimė. Kaikuriose vietose, kur J. Tumas gyveno, bus atidengtos paminklinės lentos. Taip pat rengiamasi išleisti atskirą atsiminimų knygą tų žmonių, kurie asmeniškai kanauninką pažinojo.

Kalbant apie J. Tumą-Vaižgantą, reikia pasakyti, kad jis tikrai buvo mūsų gyvenime lyg ta šviesi prošvaistė, lyg tas saulėtas pragiedrulis, kuris išjudindavo visus iš tautinio apsnūdimo. Jis mūsų tautos istorijoje minimas kaip kunigas, rašytojas, publicistas, literatūros kritikas, redaktorius ir t.t. J. Tumą visi stengėsi pažinti. Studentai, atvažiavę į Kauną ir atėję į universitetą, dažniausiai klausdavo vieni kitų, ar matė Maironį, Krėvę, Putiną ir, žinoma, Vaižgantą. Dažno atsakymas būdavo, kad jau ne tik matė, bet ir girdėjo. Visi, tur būt, dar prisimena, kad jo pamokslų pasiklausyti į Vytauto D. bažnyčią Kaune susirinkdavo didžiausios minios žmonių.

Šio straipsnio autorei taip pat teko klausyti J. Tumo paskaitų Kauno universitete. Tais metais jis skaitė vieną semestrą apie moterį lietuvių literatūroje. Ir tikrai jo tos paskaitos buvo savotiškai įdomios. Jis kalbėdavo labai plačiai apie viską. Jis įjungdavo į savo paskaitas istoriją, politiką, bendrai kultūrą, meną, sportą ir kt. Kartais net paminėdavo įvairius ir mums žinomus anų dienų laikinosios sostinės įvykius. J. Tumas stengdavosi palyginti mūsų moteris su užsienio moterimis. Baigdamas paskaitą, jis ragindavo visas neužsidaryti kasdieniniame namų darbe, bet dalyvauti visuomeniame gyvenime, būti savarankiškomis ir daugiau pasitikėti savimi.

Į šias jo paskaitas susirinkdavo įvairių fakultetų ir įvairaus amžiaus studentų bei studenčių. Beveik kiekvieną kartą taip prisigrūsdavo auditorija, kad tekdavo sėdėti ne tik suoluose, bet ir ant grindų, prie sienų, palangėse, prie durų ir net ant katedros laiptelių. J. Tumas kiekvieną kartą įėjęs šypsodavosi ir klausdavo:

— Na! Kas čia per jomarkas?

Tikrai gili ir įdomi asmenybė buvo kan. J. Tumas-Vaižgantas. Štai kaip apie jį rašo prof. V. Mykolaitis-Putinas:

"Turbūt, nebuvo nė vieno lietuvio inteligento, kuris nepažino kanauninko Tumo, arba bent nebuvo daug ko apie jį girdėjęs. Gyvas ir judrus, jaunatvės entuziazmu degąs, baltas, žilaplaukis; jis kur tik pasirodydavo, visų patraukdavo akį ir širdį. Jaunimas kanauninką Tumą laikė mėgiamiausiu savo svečiu. Įvairiausių pažiūrų žmonės jį lygiai mielai matydavo savo tarpe. "Bedieviai" eidavo į Vytauto bažnyčią jo pamokslų klausyti. Visus traukdavo nepaprastas jo kalbos gyvumas, įtikinąs vaizdingumas, įsijautimas ir sąmojis. Iš jo asmens ir iš jo kalbos tryško gyva fantazija, optimizmas, energija."

J. Tumas buvo jauniausias sūnus šeimoje, kitaip tariant — pagramdukas. Jis gimė Marijos šventėje, per pačią sumą. Todėl motina paskyrė jį būti kunigu ir tarnauti Dievui. Jis nesipriešino tėvų valiai, bet sutiko su savo likimu ir liko ištikimas savo pašaukimui per visą gyvenimą. 1921 m. gavo paaukštinimą — vysk. Karevičius pakėlė jį kanauninku. Tačiau jo, kaip kunigo, gyvenimo kelias buvo labai sunkus. Vie-

nur jis buvo persekiojamas lenkiškai nusistačiusių dvasios vadovų, kitur jis pats buvo nepatenkintas aplinka. Atrodo, ka, turbūt, nė vienas iš lietuvių kunigų tiek kartų nebuvo kilnojamas iš vienos parapijos į kitą, kaip kan. J. Tumas. Jis gyveno Mintaujoje, Mosėdyje, Macaičiuose, Valatkėliuose, Sidabrave, Stakiuose, Laižuvoje, Rygoje, Vilniuje, Kaune, Maskvoje, Petrapily, Švedijoje ir kitur. Be to, jis buvo atvažiavęs ir į Ameriką su kun. Olšausku rinkti aukų "Saulės" namams Kaune statyti.

Visur, kur tik J. Tumas-Vaižgantas gyveno, tuoj įsijungdavo į platų kultūrinį bei visuomeninį darbą. Todėl jam teko būti redaktorium ar bendradarbiu daugelio Lietuvos laikraščių bei žurnalų, kaip: Tėvynės Sargas, Viltis, Žinyčia, Vilniaus Žinios, Rygos Garsas, Vaivorykštė, Vairas, Lietuvos Aidas, Tauta, Mūsų senovė ir kt.

Nuo 1922 m. Vaižgantas Lietuvos universitete, humanitarinių mokslų fakultete dėstė lietuvių literatūrą. Už nuopelnus universitetas jam suteikė garbės daktaro laipsnį.

Apie savo gyvenimą ir apie savo darbus Vaižgantas rašo taip:

"Ir tapau savosios, lietuviškos visuomenės tarnas; ne, dar daugiau: jos vergas, dėl jos metų metais nebematąs, kaip skaisti saulutė šviečia ir džiugina. Kur tik kas man liepė eiti, ėjau, neatsiklausdamas, kas jį įgaliojo man liepti. Ėjau, dirbau be atodairos, laiku nesumetęs, ar aš tam kvalifikuotas."

Nuo 1920 iki 1932 m. kan. J. Tumas buvo Vytauto D. bažnyčios rektorius. Mirė 1933 m. balandžio 29 d. Kaune. Ir šiandien, minint J. Tumo-Vaižganto šimto metų gimimo sukaktį, tikrai reikia stebėtis, kiek daug nuveiktų darbų jis yra palikęs mūsų pavergtai tėvynei. Jis buvo draugijų įkūrėjas, rūpinosi šalpos, kultūros reikalais, seimų, suvažiavimų dalyvis, karštas kovotojas dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Tačiau svarbiausias jo palikimas yra literatūrinis. Pradėjęs mažais straipsneliais, vėliau apybraižomis, pagaliau sukūrė grožinės literatūros veikalus. Taip pat jo didelis palikimas yra publicistikoje, kritikoje. Be to, jisai surinko labai daug medžiagos apie mūsų rašytojus lietuvių literatūros istorijai.

Nors jo raštų yra išleista 20 tomų, bet tai neapima viso jo literatūrinio palikimo.

Pirmuosius savo grožinės literatūros kūrinius Vaižgantas pats vadindavo "vaizdais". Todėl jis ir "parašė "Aukštaičių vaizdus", "Alegorijų vaizdus", "Karo vaizdus", "Scenos vaizdus" ir t.t. Jis yra davęs ir vertimų, kaip H. Sienkevičiaus "Būk palaiminta". Labai daug kūryboje jis skyrė vietos savo jaunystės atsiminimams. Bendrai savo veikaluose jis daugiausia vaizdavo Lietuvos kaimo gyvenimą, žmonių darbus bei rūpesčius. Taip pat aprašo naujosios lietuvių inteligentijos kilimą; daug vietos skiria gamtai.

Svarbiausi jo kūriniai: "Dėdės ir dėdienės", "Rimai ir Nerimai", "Tėvo palikimas", "Šeimos vėžiai", "Išgama" ir kt. Stipriausia literatūriniu požiūriu yra apysaka — "Dėdės ir dėdienės". Čia Vaižgantas sukūrė mūsų literatūroje gražiausią Lietuvos artojo vaizdą. Štai kaip Šiukštų dėdė Mykolas aria:

"Skardyje, gyvybe ir amžinąja jaunybe plastančioje saulėje, visas apdriektas jos spindulių . . . lyg pats iš savęs trėkšdamas tuos spindulius pasirodo jungas didžiulių juodų jaučių. Iš pradžių ilgokai matyti beveik nekrutą didžiuliai ragai . . . Paskui pasirodo didžiulės galvos: viena dvyla kakta, antra lauka. Negailestingai atlaužti aukštyn snukiai varvančiomis iš nosių seilėmis lyg šaukte šaukės dangaus kerštо. Galvos lyg pačios savaime oru plaukia pamažu, užsimerkusios, reikšdamos begalinę kančią ir priverstiną kantrybę . . . Už jungo jaučių ir viso pakinkymo, pagaliau, matyti žmogysta, pasilenkusi žemyn ir dar perkrypusi kairėn. Tvirtai nutvėręs vieną arklo ragą dešine, kaire laiko žemai nuspaudęs antrą ragą, idant velėna juoba virstų į tą pusę . . . "

Tačiau pagrindinis ir daugiausia reikšmės turintis Vaižganto kūrinys yra jo Pragiedruliai", kuriuos jis pats vaidina — "kovos dėl kultūros vaizdais". Tai yra trijų tomų mūsų tautos epopėja, kurią jis sukūrė ne Lietuvoje, bet gyvendamas tremtyje.

1917 m. gegužės mėn. Vaižgantas dalyvavo Petrapilyje lietuvių seime, kur buvo keliamas Lietuvos nepriklausomybės klausimas. O tų pačių metų rudenį, po lietuvių konferencijos Švedijos sostinėje — Stoholme, Vaižgantas pasiliko ten ir nebegrįžo namo. Tokiu būdu Švedijoje, kankinamas tėvynės ilgesio, jis parašė "Pragiedrulių" pirmuosius du tomus. Šiuos abu tomus jis pavadino Gondingos kraštu. Čia rašytojas vaizduoja Žemaitijos gyvenimą. Trečiąjį tomą pavadino Vaduvų kraštu, kur aprašo Aukštaitiją. Sugrįžęs

KAN. J. TUMAS - VAIŽGANTAS

į nepriklausomą Lietuvą, Vaižgantas dar daug kartų grįžo prie savo "Pragiedrulių", norėdamas net "Dėdes ir dėdienes" įjungti į tolimesnius tomus.

Su visa mūsų kūryba Vaižgantas įėjo į mūsų literatūros istoriją ir papildė mūsų klasikų eiles.

Bendrai paėmus, J. Tumo-Vaižganto visa kūryba buvo skirta Lietuvai. Jis visą savo gyvenimą sielojosi Lietuvos ateitimi, mūsų tautos likimu. Visa, kas tik Lietuvoje buvo, Vaižgantui buvo miela ir gražu.. Jam mieli Lietuvos laukai, miškai, kloniai ir ežerai. Jis tiesiog buvo suaugęs su tėviškės gamta ir atrodė, lyg jis yra tos gamtos neatskiriama dalis. Štai kaip jis rašo "Pragiedruliuose" apie tėviškės pievas:

"Eina į šv. Joną. Pats malonusis laikas. Šilta. Napalys, kaip ir kiti žmonės darbininkai, baltuoja vienais marškiniais. Dirvos stovi javų mūru. Pievelės, paantvalniai, ežios — visa, kas tik buvo plūgu nepaliesta, storai užsinešė tarpia žole. Napaliui rodos, kad tai vienas pačių angelų sudarytas bukietas. Pačiais pažemiais duknomis paklota storai, tirštai sužėlusi pievažolė . . .

Aukščiau iš tankumyno linksmai kiša raudonas ar baltas savo galveles sveikatingi dobilai ir atsidėję klauso, kaip pašnibždomis šneka gretimieji jų kaimynai — skeltaširdžiai žvaginiai, anksti pražystantys, greit ir vystantys. . . Į pačią viršūnę pasistiepė pilnagrūdžiai kmynai, šluotabarzdžiai šiukštai, smilgos, drebančios ašarėlės . . . čia pat ir karčiasultės geltonosios . . ."

Toliau aprašo laukinius vikius, žirnučius, žvangučius, įvairiažiedžius vijoklių varpelius ir kt.

"O, kaip graži Lietuvos pieva apie šv. Joną!" sako Vaižgantas.

Napalys net nusiėmė kepurę, kaip įėjęs į bažnyčią, eidamas per pievas, nes jis jautė, kiek daug grožio yra sukūręs Dievas žmogui gamtoje. Tik reikia jausti tą dievybės apsireiškimą, gėrėtis ir džiaugtis.

Nors jau seniai nėra Vaižganto gyvųjų tarpe, bet kai grįžti į praeitį, visuomet pagalvoji, kad mums tikrai čia, tremtyje, o taip pat ir Lietuvoje, reikia daug tokių žmonių, koks buvo kan. J. Tumas.

Minint jo šimto metų gimimo sukaktį, teatsiranda ir daugiau tokių, kurie drauge su Vaižgantu galėtų pasakyti:

"Laimės ieškojau kitiems, o tapau laimingu pats!"

AGNES MIEGEL – BALTIJĄ PAMILUSI RAŠYTOJA

A. TYRUOLIS

Lietuva savo didinga praeitim, savo kultūriniais ir kūrybiniais laimėjimais rado nemažai atgarsio savo artimųjų, ypač pietinių ir vakarinių, kaimynų tarpe. Nekalbant jau apie visą plejadą lenkų rašytojų, net tokio rango poetai, kaip Goethe ir Šileris, sėmėsi meninių perlų iš lietuvių kūrybinio ir istorinio lobyno. Visa eilė mažesnių vokiečių poetų ir rašytojų, ypač romantizmo metu, vis atsigrįždavo Lietuvos pusėn ten susirasti naujų kūrybinių motyvų.

Tatai pasakytina ir apie vėlesniojo meto rašytojus, ypač tuos, kurie buvo kilę iš artimesnių Lietuvai sričių, pirmoj eilėj iš Rytprūsių. Viena iš tokių poečių, artimai susijusių su senųjų prūsų ir lietuvių buitimi, buvo Agnes Miegel. Šįmet ji būtų šventusi 91-jį gimtadienį (mirė prieš 6 metus), kaip prieš trejetą metų tokį gimtadienį atšventė kita Prūsų Lietuvai bent savo kilme artima rašytoja — Gertrd von Le Fort (apie ją buvo rašyta "Moteryje" 1967 m. nr. 3).

Agnes Miegel buvo gimusi 1879 m. Karaliaučiuje, kur jos tėvas ir senelis vertėsi prekyba. Jos motina buvo kilusi iš zalcburgiškių hugenotų dvaro lietuvių gyvenamoj Pakalnėj (vokiškai — "litauische Niederung"). (Tie hugenotai buvo įkurdinti Prūsų Lietuvoj po 1709-11 m. maro).

Nors jaunystę būsimoji poetė daugiausia praleido Karaliaučiuje, bet paaugusią mergaitę tėvas dažnai vesdavęsis parodyti Rytprūsių gamtos grožio, ypač Baltijos pajūrio, Pakalnės ir net Klaipėdos. Savo atsiminimuose ji rašo, kad Baltija jai dariusi nepaprasto įspūdžio. Dėl to ir savo vėlesniojoj kūryboj Baltiją ji apdainavo su ypatingu nuoširdumu, vienose eilėse Baltijos jūros ūžesį palygindama su paslaptingu bičių ūžimu.

Dėl dažno senųjų prūsų gyvenimo pavaizdavimo tiek eilėse, tiek ir prozinėj kūryboj Vydūnas savo knygoj "Septyni šimtai metų" apie Agnes Miegel sako, kad jos gyslose turįs tekėti senųjų prūsų kraujas.

Nemažai lietuviškumo Agnes Miegel perteikė jos auklė lietuvė Lina. Ant jos kelių. rašo poetė savo atsiminimuose, būdavę taip miela ir jauku sėdėti, tartum miegotum svaiginančiu miegu kopose tarp marių vilnių ir pušų ūžesio. Per savo auklę ji susipažino ir su lietuvių dainomis ir su tautiniais audiniais. Lietuvių dainos atgarsių perėjo ir į pačios A. Miegel kūrybą. O Linos tautiniai audiniai, kurių ji daug turėjusi, būsimajai poetei irgi darė nepaprasto įspūdžio.

Savo eilėraštyje "Senoji tėviškė", kurį čia duodame pirmą kartą lietuviškai išverstą, A. Miegel kaip tik ir pavaizdavo priejuosčių spalvų derinius pagal Linos audinius. Be to, į eilėraščio senelę sudėta ir poetės auklės bruožų. Eilėraščiui būdinga senųjų prūsų-lietuvių mitologija (Perkūnas taip aria žagre debesis, jog jos žiežirbos-žaibai žemėn krinta).

Pagrindinė A. Miegel kūrybos sritis — baladė. Čia ji laikoma viena iš žymiausių naujųjų laikų baladžių kūrėjų. Kaip ir mūsų Maironis, ji leidžiasi į tolimesnius, istorinius, ypač senųjų prūsų praeities, laikus. Kai kurios iš tų baladžių artimai susiję su Baltijos jūra, kurią, kaip minėta, poetė jau nuo mažens buvo didžiai pamilusi.

Viena iš tokių, ypač gerai meniškai nusisekusių, baladžių yra "Nidos moterys". Jos siužetas iš 1709-11 maro metų nusiklausytas iš žmonių pasakojimų. Pavojingąją, viską užnešančiąją kopą moterys, kurias ji ir palaidoja, vadina motinėle, kaip ir kitose eilėse poetė Kranto kopą pavadina gerąja senele, primenančia auklę Liną. Baladėje, kurioj apstu lietuviškos nuotaikos ir minimi lietuviški vietovardžiai, gali nugirsti ir lietuviškos dainos atgarsių:

Vyrai valtis pririšo pakrantėj.
Ten maras! — šaukia jie išsigandę.
Panemunėj nuo Šakių lig Šilutės
Krinta žmonės — mirties rugiapiūtė. — — —

Tris dienas, tris naktis raudoti
Neliovė varpai įsiūbuoti,
Ketvirtąjį rytą nutilo
Iš karto, daugiau neprabilę.

Pusiau iš legendos, pusiau iš istorijos sukurtoj "Kelto" baladėj (1919), kai Klaipėda Versalio sutartim buvo paskirta prižiūrėti alijantams, bet dar neatiduota lietuviams, A. Miegel rodo tipišką lietuviškos Pakalnės gamtovaizdį. Štai to gamtovaizdžio ištrauka, kur klausimai ir atsakymai taip labai primena lietuviškos mįslių kūrybos klausimus ir atsakymus:

Kas minkštas kaip motulės keliai,
Kaip jos ranka švelnus?
Tai pievos šienas ir vėjelis,
Kur lekia per laukus.

Kas kaip saldus jaunosios bučkis,
Šviesesnis ir už ją?

A. MAKŪNAITĖ PASAKA

Tai liepa virš šiaudinio stogo,
Šviesesnė ir už ją.

Ir kas skaistesnis už jos kūną?
Vaisingas, jaunas vis?
Tai Nemunas Pakalnėj,
Gražiai nešt moka jis.

Baltijai artimoj baladėj apie paskutinįjį Sembos valdovą ("Samo") Agnes Miegel skaudžiai pergyvena senųjų prūsų likimą, sakydamos taip nutilsianti (iš skausmo), kaip nutilo "ta tauta, kuri ją apraudojo". Kaip žinome, Sembo vardu buvo pavadinta žemė apie senąją Tvankstę, kuri vėliau čekų karaliui Otokarui II pagerbti už sembų nugalėjimą ir apkrikštijimą buvo pavadinta Karaliaučium (palygink Petro Dusburgo "Prūsų žemės kroniką").

Dar ir kituose mažesniuose eilėraščiuose A. Miegel kartas nuo karto prisimena Baltiją, ypač ryšium su senųjų prūsų buitimi ir likimu. Štai eilėraštyje 'Pavasario naktys" poetė regi, kaip, viršum liepų tviskant žaibams, "pavasario šoka suktinį prūsų senieji dievai". Po to jie palaimina kaimenę, laukus ir dingsta viršum Baltijos jūros. Ir dar ilgai gali matyti, kaip blyksi jų gintarinės karūnos.

Deja, atsidūrusi tremtyje, kur praleido ištisą 20 metų, Agnes Miegel jau daugiau nebeišvydo nei savo gimtojo Karaliaučiaus (kurį dar bolševikai lyg tyčia "Kaliningradu" pavadino), nei taip labai pamiltos Baltijos su jos brangiuoju gintaru ir nustabiais padavimais.

AGNES MIEGEL

SENOJI TĖVIŠKĖ

Po ilgos mirties kančios, po ilgo
Ilgo miego aš karste geltonam
Vėl į seną tėviškę keliausiu.
Ir pakils širdis kaip vyturėlis,
Kils aukštyn į tėviškę, į brangią.

Ir dangaus žalioj gėlėtoj pievoj
Aš pasveikinsiu kiekvieną žolę,
Glostysiu kiekvieną margą gėlę.
Ir palaukėj, varpos kur siūbuoja,
Didelėj, sodrioj žolėj gulėsiu,
Palei krūmą su laukinėm rožėm,
Palei tamsų kadugį gulėsiu.

Didelė, šilta, sidabraspalvė
Baubdama ateis dangaus karvutė,
Ir laižys mane ji kaip veršiuką,
Atsiguls ji pievoj žaliojoj.
Iš tešmens jos šilto ir rožinio
Žįsiu aš jos šiltą saldų pieną,
Kai pajusiu alkį, tuoj sušuksiu:
"Močiutėle, senutėle, kur tu?"

Ir sidabro pasagos jau kaukši,
Vasaros lietus lapus lyg plaktų.
Atlekia ji ant žirgelio bėro,
Nebalnoto, su šviesiaisiais karčiais.
O kaip greitai atlekia ji šičia,
Man galvugalyj ji atsistojo,
Į mane šviesiom akim ji žiūri,
Duoda man juodos minkštutės duonos,
Liepos baltu medumi ji varva,
Meta man iš savo margo krepšio
Obuolį žieminį, raudonskruostį.

"Močiutėle, senutėle miela,
Tu gražioji, amžinai jaunoji
Su gražiai, septyneriopai pinta
Karūna kasų — auksinių varpų!"
Ir aš valgau tos gerosios duonos,
Ir to liepų saldžiojo medučio,
Ir žaidžiu, žaidžiu ilgais raišteliais,
Kaip pati vaivorykštė margaisiais,
Kur jai nuo prijuostės dailiai karo.

"Močiutėle, senutėle miela,
Kaip gražiai, gražiai tu apsirengus!
O nuo ko taip žalias tas klostėtas
Šiltasai sijonas, dailiai austas?"
"Nuo šviesių beržų jaunųjų lapų,
Nuo spyglių žalių aukštųjų eglių,
Nuo tamsiųjų alksnių daugel lapų!"

"Močiutėl, nuo ko marga prijuostė?"
"Nuo visų margų gėlelių pievoj,
Nuo saldžių raudonų dobilėlių,
Lino mėlynų žiedų linienoj,
Ir nuo pūdymo gėlių geltonų!"

"O nuo ko balti taip marškinėliai
Su plačiom rankovėm, išrašytom?"
"Tai nuo žemuogių žiedų baltųjų,
Tai nuo vyšnių varške žydinčiųjų,
Nuo šaltekšnio balto prie vandens ten."
"Močiutėle, senutėle miela,
O nuo ko tau kiklikas taip juodas?"
"Tai nuo židinio šiltųjų dūmų,
Tai nuo suodžių dūmtrauky, vaikeli, —
Gerk ir eik dabar miegot, vaikeli!"

R. GIBAVIČIUS — MERGAITĖ

Ir žaidžiu prijuostės tais raišteliais,
Tais margaisiais, tais vaivorykštiniais.
"Dar pabūk, pabūk čia, senutėle —
Pasakyk man, kur yra senelis?"

"Išplaukė senelis savo valtim
Mesti tinklų, venterių baltųjų
Į dangaus mėlynės gilią jūrą!"
"Kai sugrįš, ar aš jį pamatysiu?"
"Nematysi šiandien nei rytoj jo.
Nes dangaus lauke jis paskui plūgą
Turi eiti, jog velėnos dunda,
Kibirkštys nuo geležies iššoka,
Ir net lig pat žemei žaibas skrodžia, —
Ima laukuose javai tuoj bręsti,
Augti pievose žolė saldžioji.
Gerk ir mik dabar, vaikeli,
Džiaukis savo tėviške senąja!"

"Močiutėle, žolėje guliu aš
Ir geriu karvutės šiltą pieną,
Bet kai pasibaigs tas šiltas pienas,
Pievoje nuvys žolė žalioji,
Ir papūs šaltasis šiaurės vėjas —
O močiute, senutėle, kas tada bus?"

"O tada ateis, vaikeli, tėvas
Kailiniais baltais, barzda sidabro,
Susijuosęs marga, tvirta juosta.
Jis paims tave kaip avinėlį
Į tuos baltus kailinius įsupti.
Į šiltas snaiges tas įsimurdžius
Prie širdies tėvelio tu ilsėsies,
Savo seną tėviškę sapnuosi!"

Vertė A. TYRUOLIS

MOTERIS MENE IR LITERATŪROJE

P. GAUČYS

Ne vienam kyla klausimas ką moteris, kaip moteris, yra davusi menui ir literatūrai? Kokia jos vieta muzikoje, tapyboje, skulptūroje ir literatūroje? Kokia yra buvusi jos įtaka šiose srityse? Ar ji turi galią, sugebėjimą, pasišventimą sukurti meno veikalą? Ar gal ji yra labiau pajėgi interpretuoti kitų kūrinius? Gal ji yra labiau muzikė, kuri, iš tikrųjų, kompozitoriui yra kitas instrumentas? Ar gal jos tikrieji namai menuose pasireiškia toje siauroje srityje, kai aktorė, interpretuodama scenos veikalą, visvien sukuria save pačią, kaip charakterį ar kaip nuotaiką?

Mūsų amžiuje, kuriame abiejų lyčių lygybė daugumoje šalių yra konstitucijos nuostatais užtikrinta, moterys tiki galinčios stovėti greta savo brolių kūrybos pasaulyje. Ir vis tik, kas gali išvardinti moterį, žymią kompozitorę? Pradedant senaisiais laikais ir einant nuo Palestrinos į Bachą, Beethoveną, Brahmsą ir baigiant Sibelijum, Stravinskiu, Hindemithu, Gershwinu, kur yra moterų grakštumo gaidos? Atgimimo laikai, o taip pat ir vėlybesnieji šimtmečiai švytėjo daugybe didžių dailininkų: Botticelli, Fra Angelico, Leonardo, Michelangelo, Rafaelis. Ar yra bent viena tokio garso moteris? Nežinoma nė viena. XVII ir XVIII šimtmečiais Venecijoje, atrodo, kas antras vyras turėjo rankoje teptuką ar skulptoriaus kaltą. Tik viena moteris pasiekė mūsų laikus: Rosalba Carriera. Visoje Italijoje garsi savo portretais, ji išvažinėjo Prancūziją ir mum paliko atvaizdą garsios ir gražios La Pompadour ir Liudviko XV. Ji įvedė į prancūzų tapybą pastelę, minkštą spolvotą pieštuką. Jos žymiausias, kaip dailininkės, laimėjimas buvo kai Watteau, būdamas savo kūrybinio talento viršūnėje, paprašė ją nutapyti jo atvaizdą. Maždaug apie tą patį laiką olandų mokykla mum davė Rachelę Ruysch, negyvosios gamtos dailininkę, kuri laikoma antrąja po Jan van Huysumo. Ir vėl, garsiais dailininkais knibždančiam amžiuje, ji tebuvo vienintelis žymus talentas. Ir kai didelė olandų meno paroda 1929 m. buvo atidaryta Londone, kurioje buvo iš viso pasaulio surinkti geriausi paveikslai, joje nebuvo nė vieno moters darbo. Palyginus su didžiais dailininkais, moterys tebuvo tik antraeilės.

XVIII šimtmetis Prancūzijoje turėjo tokių dailininkų, kaip Fragonard, Watteau, Boucher, išsiskiria viena moteris — Vigée Lebrun. Marijos Antuanetės globotinė, Vigée Lebrun nutapė daugiau kaip dvyliką portretų tos linksmos, nelaimingos karalienės. Žvangtelėjimas giljotinos, nukritusios ant Marijos Antuanetės, kaip stiebas, kaklo, paragino Vigée Lebrun pasitraukti tremtin į Anglija. Ten ji keliavo po kraštą ir nutapė kiekvieno kaimiško žalumo atspalvį. Vigée Lebrun taip pat prisimenama ir dėl kito jos portreto, kitos didelės ir nelaimingos gražuolės: Lady Hamilton. Rosa Bonheur, kurios ilgas gyvenimas nusitęsė beveik ligi mūsų amžiaus pradžios, be abejo buvo didžiausia moteris gyvulius piešusi. dailininkė. Jos garsus paveikslas "Arklių turgus", jos gimtojo miesto Bordeaux atmestas dėl 15.000 frankų, galiausiai buvo parduotas už 268.000 fr. Cornelijui Vanderbiltui, kuris jį 1887 m. padovanojo Metropolitan muzėjui New Yorke.

Neseniai praėjusiam impresionistų laikotarpyje moterys pasirodė geriau: Bertha Morisot ir Mary Cassatt, nors ir nebuvo atnaujintojomis naujovių amžiuje, parodė sugebėjimus, kurie jas įgalina eiti drauge su meistrais, kaip Renoir, Cezanne, Pissarro, Monet, Seurat, Van Gogh, Degas. Dabartiniu metu gal daugiau moterų rimtai užsiima tapyba nei bet kada anksčiau, tačiau to nepaisant, dar nė viena neatsistojo greta Picasso ar Matisse.

Nors ir kaip yra padrąsinanti tos saujos praeities ir dabarties dailininkių kūryba, visos tos moterys išskirtinos ir vienišos didžioje srovėje. Tiek senais, tiek mūsų laikais, moterų kūrybinės jėgos pražydo ir brandų derlių atnešė raštijos srityje, ir daug dažniau reiškėsi.

X šimtmetyje mes randame vienuolę benediktinę, Hroswitha, dvaro poetę ir dramaturgę prie imperatoriaus Ottono I-jo. Jos kūryboje randame literatūrinius Fausto, Romeo ir Julijos pradus ir daug medžiagos, nustebinusios josios XIX šmt. vertėjus, Eloizės laiškai Abelardui amžinai primena mylinčios moters sielą, nūdien šv. Teresės raštai su ta pačia jėga mus jaudina, kaip kad ir prieš tris šimtus metų, kai ji juos rašė. Šv. Kotryna Sienietė, kurios raštai sudaro 11 tomų, italų literatūroje stovi arti Petrarkos. Kristina Pizanietė savo poezijoje nustatė dorovinį dvaro toną dviem Prancūzijos karaliam: Karoliui V ir Karoliui VI. Anglų Jane Austin nors buvo supama iškvailintos provincijos atmosferos, tačiau, to nepaisant, sukūrė ištisą galeriją nepaprastai gilių charakterių literatūroje. Josios romanais mes žavimės ir dviem šimtam metų praėjus nuo jų parašymo.

Iš baisios Yorkshiro dykynės seserys Charlotė ir Emily Bronté mum davė du galingos vaizduotės romanus: Jane Eyre ir Wuthering Heights. Nemažiau vertinama ir George Eliot, kuri savo romanų charakterių analizėm ir žmogaus elgsenos motyvų išryškinimu, pralenkė visus rašytojus po Šekspyro. Emily Dickinson ligi šiol tebėra žymiausia amerikiečių moteris poetė. Jau mūsų laikais, švedė Selma Lagerlöff ir norvegė Sigrid Undset savo labai originaliais ir giliais romanais išgarsėjo visam pasaulyje ir laimėjo Nobelio literatūros premijas. Nemažiau garsi ir amerikietė Pearl Buck, irgi Nobelio literatūros premijos laimėtoja, savo nepaprastai giliu įsijautimu į Kinijos žmonių sielą. Negalėdami suminėti visų gausių amerikiečių rašytojų, vistik negalime nutylėti Willa Cather, pasižymėjusios poetiniu stilium ir tikroviniu paprastumu, o taip pat Edith Wharton, Catherine Anne Porter ir Eudora Welty, lygiai kaip ir anglų Virginia Woolf, sėmusios savo temas iš vidinio gyvenimo gelmių.

Garsių moterų rašytojų apstu daugelio tautų literatūroje, o ypatingai prancūzų. Prancūzai didžiuojasi savo Madame de Stael, Madame de Lafayette, Madame de Sevigné, nepalyginama literatūrinių laiškų meistere, George Sand, Colette ir daugeliu kitų. Nemažiau gausu garsių moterų vardų ir ispanų literatūroje. Be jau minėtos šv. Teresės, labai aukštai vertinama grovienė Emilia Pardo Bazan dėl savo nepalyginamų novelių. Poezijoje aukštumų pasiekė Rosalia

de Castro, o mūsų dienom garsėja savo romanais Carmen Laforet ir Anna Maria Matute. Lotynų Amerikoje iš daugelio puikių poečių, iškyla pati žymiausioji – Gabriela Mistral, Nobelio literatūros premijos laimėtoja. Būdinga, kad vokiečių, rusų, lenkų ir italų literatūrose pasigendame tikrai didelių talentų, išskyrus italę Grazia Delleda, irgi Nobelio premijos laimėtoją ir neseniai mirusią rusę Anna Achmatova. Mūsų pačių literatūroje visiem žinomi Žemaitės, Lazdynų Pelėdos, Šatrijos Raganos, S. Čiurlionienės ir Salomėjos Neries vardai.

Ir vis tik, nepaisant visų šitų iškilių moterų vardų, beveik kiekvieną čia suminėtą pavardę savo metu ir istorinėje perspektyvoje užtemdė kitas, dar didesnis, vyro vardas. Moterys rašytojos davė puikių, jaudinančių veikalų, tačiau jos nebuvo kurio laikotarpio vadovėmis, nei jos yra dabar.

Moters vaidmens tema rašydama, amerikiečių meno kritikė Eloise Spaeth iškelia vieną labai reikšmingą faktą apie moteris menuose. Ji rašo, kad nesą svarbu įrodyti, kad kaikuriose srityse moterys stovi garsiųjų vardų antroje vietoje, o kitose jos net nefiguruoja. Tai tik reiškia, kad moters vaidmuo menuose yra skirtingas nuo vyro. Medinis plaktukas ir kaltas yra lygiai svarbūs raižant statulą, tačiau jie neturi tų pačių funkcijų. Panašiai yra ir su moterim ir vyru. Kiekvieną didelį menininką mes galime klausti, pasitikėdami jo atsakymu: "Kas buvo jo įkvėpimas, kas buvo tas kritikas, kurio švelnus nešališkumas jam rodė kelią? Kas buvo jo skydas nuo žalingo išsiblaškymo, keno atkaklus balsas nuolat atnaujindavo dažnai šlubuojantį pasitikėjimą savim? Kuri motina ar žmona, mylimoji ar sesuo nepadarė jam įtakos?"

Esminiai santykiai, E. Spaeth manymu, buvo aptemdyti, feministėm pareikalavus moterims lygių teisių. Socialinė, ūkinė ir teisinė lygybė, taip reikalinga moters vertumui, taip pagrįstai sudaro dalį jos būtybės, kad ginčai tuo klausimu beprasmiški. Nelaimei, entuziazmas dėl teisingo reikalo privedė prie klaidingos prielaidos, kad moteris esanti kiekvienoje srityje lygiai kompetentinga kaip ir vyras. Toji prielaida, rašo E. S., buvo piktnaudojama, ją perstatant: jeigu A yra lygi B, tad B turi būti lygi A, tačiau nė vienas netvirtina, kad vyras yra lygiai gabus tvarkyti namų židinį, tą sudėtingiausią, nuostabią ir sunkią žmogišką aplinkumą. Ir štai ši klaidinga prielaida daugelį gerų motinų pavertė prastom menininkėm, taip iškreipė jos vertybių pajutimą, kad kartais ji labiau rūpinasi tapyti antros rūšies paveikslą nei auklėti pirmos rūšies vaiką.

Eloizės Spaeth įsitikinimu, moters galia ir garbė glūdi gimdyme. Su vaiko auštančiu sąmoningumu, moteris pradeda formavimo, grožiui meilės žadinimo darbą. Kol jis tebėra vaikas, moteris veda vyrą į meno supratimą, į vientisumą ir galią. Ji jam parodo, kad grožis ne tik malonus akim, bet kad per akis jis pasiekia kiekvieno žmogaus sielos kampelį. Moterys pačios turėtų pagalvoti, kur jos nesugeba įvykdyti šitos šventos atsakomybės. Ar mūsų bažnyčios būtų pripildytos tų baisenybių, tų nutapytų pabaisų, vadinamų statulom, kurios žmogų išblaško, kurios apsargdina užuot kėlusios, jeigu mūsų kunigų motinos meno galerijas, muziejus, koncertų sales būtų padariusios intymiom savo vaikų ankstybo mokymo dalim, vieton kino, komikų ir televizijos? Šeimos auklėjimas, pažymi E. S., yra laiką eikvojąs ir energiją išsekinąs darbas, tačiau motina, randanti laiko menui, atlieka pareigą savo vaikam ir sukuria mažas ramybės saleles,

R. CARRIERA ŠOKĖJOS PORTRETAS

A. KAUFFMAN VESTALĖ

J. PAUKŠTIENĖ

TRYS KARALIAI

kur ji pati kartu su vaikais auga meilėje grožiui. Mene pinigai nėra tikslas. Neturtingiausia motina nėra be priemonių. Juk nemokamos bibliotekos, muziejai, plokštelių rinkiniai dabar visur paplitę. Besinaudodama šitom ir kitom galimybėm, ji gali savo vaikus tikrai praturtinti.

Genijai mene, kaip ir visur kitur, yra moterų iškeliami ar pražudomi. Motinos vaidmuo čia yra visų svarbiausias. Genijus, kuriam anksti neįteigiama vertybių prasmė, kuris neišmokomas susitvardyti, retai kada pilnumoje savo talentą išvysto. Jo motina turi jo talentą maitinti ir kontroliuoti, saugoti jį nuo išnaudojimo, ligi pats vaikinas sugebės eiti savo keliu. Prieš trisdešimtį metų buvo du smuiko "wunderkindai", abu 12 metų amžiaus. Išliko tik vienas Menuchinas. Jis buvo apsaugotas nuo pataikaujančios publikos. Po kiekvieno koncerto jis vyko namo, padrąsintas mažo vaiko grojime, tačiau jam buvo įdiegtas supratimas, kad jo talentas yra beveik vieša skola. Jo motina nutraukė jo pasirodymus sunkiais jaunystės metais, kad jis galėtų ramiai bręsti ir ramiai dirbti. Kitas gi vaikas, tikrai nepaprastai gabus jaunuolis, buvo išnaudojamas ligi išsisėmimo vienas po kito sekančiais koncertais, buvo verčiamas ilgas valandas repetuoti. Jam buvo pataikaujama, jis buvo liaupsinamas. Sulaukęs 18 metų amžiaus, kai Menuchinas vėl pradėjo savo meninę karjerą, kuria dar ir šiandien tebesižavi pasaulis, antrasis vaikinas jau buvo atsidūręs savo karjeros pabaigoje, savo motinos godumo, jos savo pačios pareigų nesupratimo auka.

Moteris nemažiau svarbi ir kaip menininko žmona. Kartu su kūnu ir dvasia ji duoda jam vietą atsistoti, iš kurios jis gali matuoti visą pasaulį. Ji gali subtiliai kontroliuoti jo vidinės ugnies jėgą, padrąsindama ją, kai nusiminimas ir neveikla ją apima. Ji augina vaiką taip, kad jis būtų laisvas kurti; ji išmoksta tvarkytis su pinigais taip, kad jam nebūtų rūpesčio. Bet moteris negali patapti vyro kūrybingumo saugotoja vien panorėjimu. Ji pati turi pasiruošti grožiui, ji turi studijuoti, skaityti, stebėti, naudotis kiekviena pasitaikančia proga. Labiau už viską ji turi galvoti. Ji turi padėti vyrui tobulinti jo talentą visų žmonių praturtinimui ir džiaugsmui.

Sutinkant su tuo, kad ji atsideda pilnutiniam gyvenimui, sutinkant, kad ji duoda pirmenybę vyrui ir vaikam, ar gali moteris, jeigu ji turi talentą, dalį savęs pašvęsti menui?, klausia E. Spaeth ir atsako, kad be abejo, gali; tačiau tokiam dvigubam vaidmenyje tikrai kūrybinga moteris turi būti pasiruošusi susitikti su nusivylimu ir nesekmėmis.

Žymiausias priešas, rašo E. S., moteriai, norinčiai eiti tuo dvejopu keliu, yra laikas. Nuo tos akimirkos, kai ši mintis įsižiebia moters dvasioje ligi galiausiai ji išnyra iš jos kaip knyga, kaip paveikslas, ar kas kita jai pastoja kelią daug nereikšmingų, bet nulotinių trukdymų, kaip, pavyzdžiui, maisto supirkimas ir jo paruošimas, vaikai ir šimtai kitų namų apyvokos smulkmenų. Dažnai jos geri norai, susidūrę su tomis kliūtimis, išsenka ir nebeįstengia pavirsti norimu veikalu.

Kūrybinės jėgos yra žiaurios, pavydulingos, nesiduoda palenkiamos ir reikalauja visiško jom pasišventimo. Jeigu moteris turi pašaukimą, pavyzdžiui, atsidėti literatūrai, jai tai lengviau, nei kuriai kitai meno šakai pasišvęsti.

Tačiau kūrybinga moteris turi mokėti pasirinkti, nes norėdama daugeliui ponų tarnauti, baigia tuo, kad netarnauja nė vienam. Kartais moteris klauso balso, kuris jai pataria dėl meno išsižadėti visko.

Kaip menų interpretatorė, o ne jų kūrėja, moteris turi lengvesnį kelią. Ir tai suprantama, nes ji šoka kaip moteris, vaidina kaip moteris ir dainuoja kaip moteris. Tačiau esti žymių išimčių. Isadora Dunkan, išlaisvindama šokį, buvo daugiau nei interpretatore, ji buvo giliai kūrybinga, ji paliko pasauliui naują ir gyvybinę meno formą. Iš kitos pusės, savo menui atsidėjusi balerina turi išsižadėti moteriškumo pačios es mės. Ar kas yra girdėjęs apie baleriną su penkeriais vaikais? Aktorės sugebėjo gyventi šeimos gyvenimą, ypatingai, kai jų vyrai būdavo tos pačios profesijos. Ponia Schumann-Heirek išaugino septynetą vaikų ir vis tebestovėjo savo srities priešakyje. Be abejo, jos ekspansyvumas, laikymasis ir fizinė ištvermė buvo ne eiliniai. Kaip ir Duncan, ji buvo išimtis.

Nūdien, daugelis durų yra atviros moteriai mene, ypač netekėjusiai, turinčiai daug laisvo laiko, ir toms, kurių šeimos yra išblaškytos. Pavyzdžiui, vis daugiau ir daugiau moterų patampa meno ir literatūros kritikėmis. Daugelis amerikiečių laikraščių nėra pasiruošę duoti savo skaitytojams meno ir literatūros kritikos, o tuo būtų tikrai pasitarnauta skaitančiai visuomenei. Čia moters įgimtas vaidmuo kaip mokytojos ir skonio formuotojos rastų geriausią pritaikymą.

Moterys taip pat eina ir į tą jauną muziejaus vadovės ar direktorės profesiją. Čia, rašo E. S., yra reta proga moteriai pilnutiniškai pasireikšti. Ji turi turėti specialų išsimokslinimą ir gerą akį, tačau nemažiau svarbus ir jos sugebėjimas šeimininkauti. Ji laiko jai patikėtus tautos namus gražioje tvarkoje. Kiekvienas paveikslas, skulptūra, antikinis daiktas ar naujovė turi būti padėti juos išryškinančiu būdu, bet, kartu su tuo bendras vaizdas turi atrodyti nereikalaująs pastangų ir malonus. Moteris, muziejaus vadovė, turi sugebėti gan gerai rašyti, kad savo brangenybes galėtų visiem parodyti gyvas, pavyzdžiui, parodyti XIV šmt. Dievo Motiną ne ant piedestalo marmuro galerijoje, o jos natūralinėje aplinkoje, tamsioje gotiškoje koplyčioje.

Nebūtinai moteris, pažymi E. S., turi būti profesionalė, kad įtakotų meninį gyvenimą savo aplinkoje. Turinti laiko moteris priešais save turi visą spektrą bendruomenės pastangų, kurios visos reikalauja jos darbo, jos širdies ir jos balso. Chorinės ir simfoninės draugijos, plokštelių bibliotekos, keliaujančios meno parodos ligoninėms ir veteranams, meno programos vaikams, keliaujančios bibliotekos kaimams — štai keli naudingos ir prasmingos veiklos pavyzdžiai, neretai priklausą nuo jos geros valios. Lietuviškose sąlygose šis moters vaidmuo yra daug siauresnis, tačiau ir mūsų aplinkybėse ji galėtų svariau pasireikšti.

Išmintinga moteris žino, kad jos įtaka vyro pasaulyje gali būti beribė, bet ji žino, kad ji ją gali vykdyti kaip moteris, o ne kaip varžovė. Čia minėti moteriško kūrybingumo reti atvejai savo retumu įrodo, kad daugumai moterų pilnutinis kūrybinis realizavimas ateina tik kaip žmonai ir motinai. Tai nemažiau tikra, pažymi E. S., tiek menuose, tiek politikoje, ir nemažiau tikra, nors tai ir nuvalkiota tiesa, kad ranka, kuri supa lopšį, valdo pasaulį. Prisiminkime Vittoria Colomna, italų Renesanso poetę. Nūdien mažai kas skaito jos poeziją, tačiau jos našus bendravimas su Michelangelo visus mus paliko jos skolininkais.

V. KALINAUSKAS MUZIKA

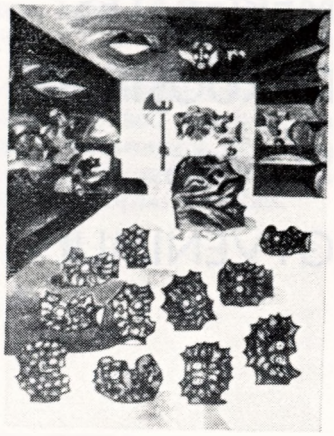
Nūdien, rašo E. S., pasaulis kaip niekada pasigenda moters darbo. Dvasios reikalai — moters ypatinga sritis — grasomi kaip niekad anksčiau visur vyraujančio materializmo, įsikūnijusio sovietiniam komunizme ir pasišovusio sunaikinti krikščioniškąją kultūrą. Nepaprastai dideli medžiaginiai Vakarų laimėjimai mus paliko su stipriu materialistiniu polinkiu, vis didėją modernaus gyvenimo reikalai verčia žmonos vyrą sukti į siauresnius kanalus ir į intensyvų sukaupimą pastangų medžiaginiams tikslams. Masinių priemonių vedami, netgi ir vaikai labai ankstybam amžiuje priima materialistines vertybes, tikslus ir metodus. Prieš tas jėgas stovi moteris namie, su savo tradicine, švelnia įtaka ir patampa šeimos dvasine atrama.

Jos svarbiausias ginklas yra meilė. Tas ginklas nepaprastai veiksmingas, nes ji nemoka jo vartoti kaip ginklo. Jos žinioje, kaip pagelbinės priemonės, yra visi menai, kurie labiau išskiria žmogų nuo gyvulio ir kurie yra tik truputį mažesni už angelus.

Mes negalime, rašo E. S., labiau pabrėžti reikšmės meno, kaip sąjungininko kovoje už dvasią prieš medžiagą. Menas pačia savo prigimtimi sudaro suprantamą dvasios ir medžiagos vienovę. Kai žmona ragina vyrą ir siunčia savo vaikus eiti į menus, ji juos veda į kontempliavimą — aukščiausią žmogaus dvasinę būklę.

O. B. AUDRONĖ

MEDIS

Nudžiugusiom šakom
Susikvietė paukščius visus
Aplinkui
Ir siautėja su jais
Mažais,
Laimingas
Nuo alaso, giesmių
Ir spindulių
Šviesių
O, kai audra atjos
Viršukalnėm,
Laikydama žaibus —
Vadžias,

O kai naktis nubus
Primigusi —
Drėvių lizde saugu,
Kaip Viešpaties delne
Geram.

ROŽĖ

Esu labai dygi,
Esu labai skaudi,
Tai būki atsargus
Sužeisdamas mane —
Ginuosi.

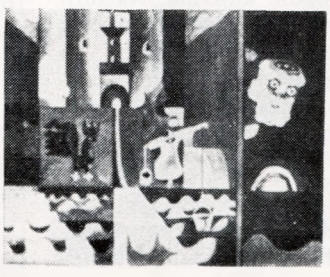
Kai atskleidžiu save,
Žieduotam jaunume —
Nuskink mane su meile,
Su daina
Ir su rasos lašu
Mažu.

Tik tau žydėsiu
Alpdama,
Kvepėdama —
Iš rožių laimingiausia;
Tik tau žydėsiu laukdama,
Tikėdama
Vaivorykštę nuausiu.

LAPAS

Iš nieko atėjau
Ir būsiu niekas
Po rudenio padu.
Iš nieko atėjau
Džiaugsmu sudegti
Ir naują pumpurą
Išnykdamas
Žadu.

Pavasariui
Linguoja išdidi
Šaka manoji —
Puošniausia iš visų.
Linguojasi žiedai
Saulytės jaukumoje —
Ir aš drauge
Šitame rojuje
Esu.

MERGAITĖS PARUOŠIMAS ŠEIMOS GYVENIMUI

A. STEPANIENĖ

Ar motinos paruošia dukteris suaugusių gyvenimui? Didžiausia kliūtis tinkamam paruošimui yra šalti ar net įtempti santykiai tarp tėvų ir vaikų. Tėvai nesistengia suprasti brėstančių vaikų, o jaunimas išaugęs dabartinėj aplinkoj žiūri į gyvenimą visai kitomis akimis. Motinos ir dukters santykius ypač apsunkina stoka atvirumo. Kiekviena jauna mergaitė labai nuoširdžiai trokšta išsipasakoti, išspręsti kylančias problemas, kurios suaugusiems gali atrodyti visai nereikšmingos. Bet mergaitėms jos yra esminės ir slegiančios. Kai duktė bando ką nors intymaus paklausti, motina dažnai vengia tiesioginio atsakymo, nes nežino, ką atsakyti. Arba atsakymas toks, kuris neturi jokių ryšių su klausimu. Įsivaizduokime, kokia gali būti nauda mergaitei, kai ji pasisako motinai savo intymiausią dalyką: kad ji šokiuose kartais susitinka vieną berniuką, kuris jai labai patinka, ar ji galėtų jį dažniau susitikti, o gal jis galėtų ateiti į namus? O iš motinos gauna atsakymą: "Nekvaršink nei man, nei sau galvos. Kai aš buvau tavo amžiaus, man iš viso tokios problemos nėra kilę".

Kai mergaitė įžengia vienu žingsniu į suaugusių pasaulį, besivadovaudama vaiko protu, daro daug klaidų. Jos jautrumas visokioms smulkmenoms yra labai didelis. Didelę laiko dalį praleidžia besirūpindama savo išvaizda. Slaptomis vis žvilgčiodama į veidrodį, žino kiekvieną mažiausią spuogelį ant savo veido. Net menkiausias fizinis netobulumas tampa didele tragedija. Tas rūpestis sukelia emocinę įtampą, ji pasidaro irzli. Nesuprastas motinos įsikišimas, šiurkštus subarimas gali visam laiku uždaryti duris tarp motinos ir dukros. Labai vaizdžiai apie save rašo viena mergaitė: "Dabar esu nei vaikas, nei moteris. Klajoju pasimetus. Visokios abejonės, netikrumas mane kankina. Aš taip reikalinga patarimų. Kartais noriu kreiptis į mamą pasiklausti, bet nedrįstu. Aš norėčiau išsikalbėti su tėvais, bet jiems tik pinigai rūpi, ne aš. Pavalgyti, apsirengti, pernakvoti namuose aš galiu. Bet mano tėvai pamiršo, kad aš nesu vien mėsos gabaliukas". Kai neranda išsikalbėjimo su tėvais — ieško draugės ar draugo savoms problemoms išspręsti.

Kai dar labai jauna mergaitė pradeda spausti tėvus, reikalaudama lūpoms teptukų, vakarinių suknelių ir vis dažnesnio išėjimo iš namų, ir labai garsiai pabrėžia: "Visos taip daro", tai vienas žinomas pedagogas pataria tėvams taip atsakyti: "Mes nesirūpiname apie tai, ką kiti daro, mes rūpinamės tik apie tave. Už tave mes esame atsakingi, mes tave mylime". Tuo pačiu mergaitė pajunta, kur nustatytos ribos ir jos reikalavimai sušvelnės. Šiltesniems ir atviresniems santykiams yra būtina, kad motina išlaikytų savo autoritetą ne tiek įsakymu, kiek įrodymu, jog ji tikrai yra teisinga. Kai motinos ir dukters santykiuose atsiranda atvirumas ir pasitikėjimas, kai mergaitė gali mamai išsipasakoti visus giliausius savo rūpesčus, tada jos paruošimas šeimyniniam gyvenimui nebus jokia problema.

Neišvengiamai motinos ir dukters pokalbiuose iškils ir sekso klausimas. Dabar pasidarė labai madingu dalyku visur plačiai kalbėti ir rašyti apie seksą: žurnalų ir laikraščių puslapiai tik ir mirga vis mandresniais aprašymais, pamokymais bei patarimais. Net ir mokyklose siūloma įvesti, o kaikur jau ir įvesta, lytinių klausimų aiškinimas. Kiek teko pastebėti atsiliepimų amerikonų spaudoj, kad toks sekso mokslas tik pablogina jaunuolių moralę, nes lytis yra natūralus suaugusių instinktas, o šių laikų jaunimui viskas pasidarė jau perdaug aišku. Tos romantinės meilės, kuri gimdo poetus, rašytojus, muzikus — čia jos visai nėra. Meilė pavirto į seksą. Ir jaunoms mergaitėms daug kas šiandieną ne paslaptis. Motinos ir dukters pokalbiuose reikėtų ne tiek seksą aiškinti, kiek vedybinį pasiruošimą plačia prasme.

Mergaitės paruošimas šeimyniniam gyvenimui turi prasidėti anksti. Net pirmieji jos gyvenimo metai turi lemiamos reikšmės asmenybės suformavimui. Visoki fiziniais negalavimai — labai atsiliepia mergaitės būsimame gyvenime. Iš mažų dienų mergaitei turi būti įdiegta teisingumas, meilė, užuojauta, gailestingumas, tiesa. Labai svarbu laiku atkreipti dėmesį, kad neįprastų meluoti. Jei iš mažens nebus kreipiama dėmesio, jei nebus tinkamai "apšlifuota" — ji gali išaugti agresyvi. Būsimoji motina pati turi būti teisinga, sąžininga, tik tada galima tikėti ir gerų vaikų.

Šių dienų jaunimui reikia daugiau pavyzdžių, o ne pamokslininkų. Tuo pačiu ir mergaitės paruošimas šei-

mai daug priklauso nuo pavyzdžių pergyventų šeimoje, mokykloje bei įvairiose sueigose. Draugų nuomonė ir įtaka yra labai didelė. Todėl tėvų pareiga savo vaikus sugrupuoti su gerais draugais. Mergaitė be religinio paruošimo būtų nepilna. Sveikas religinis paruošimas padės išlaikyti aukštą moralę. Iš mažens turi būti imama drauge į bažnyčią tarp žmonių, kurie susikaupę, persiėmę religiniu pergyvenimu. Nors ir mokyklose mokosi religinių tiesų, o vistiek vėliau gyvenime melsis taip, kaip mama išmokė.

Tautinio išlaikymo problema uždeda tėvams pareigą išauklėti dukteris sąmoningomis lietuvybės gynėjomis. Jauna mergaitė sukurdama šeimą turi žinoti, kad lietuviška šeima šiose aplinkybėse turi pasidaryti tarsi lietuvybės tvirtovė, kurios, nei šiaurūs lietūs, nei įsiutusios audros nekįstengs sunaikinti.

Prieš ištekėdama mergaitė turi gerai suprasti moters vaidmenį šeimoje. Svarbiausia josios paskirtis būti motina auklėtoja. Tam ji turi pasiruošti: pasiskaityti knygų, išklausyti rimtų paskaitų, pastudijuoti vaiko psichologiją. Juk neužtenka vaiką pavalgydinti, aprengt, žaislą nupirkti, reikia vaiką auklėti dvasiniai ir intelektualai, reikia jo charakterį tobulinti, jo asmenybę išugdyti. Tai nėra taip paprasta. Ne mažesnis uždavinys yra mergaitei pasiruošti būti žmona — vyro drauge, vyro parama. Turi išmokti kantrybės, išmokti derintis prie kitų. Nėra tokios poros, kuriai nereikėtų mokėt derintis. Ta, kuri, įpratus tik "bosauti", gali būt sunkiai sugyvenama žmona. Tačiau labai svarbu sugebėti savarankiškai galvoti ir planuoti. Kad ir pav. nepasiduot lengvabūdiškai visokiems prekių siūlytojams, pardavėjams.

Turbūt nereikia nė kalbėti, kad, ruošiant mergaitę šeimos gyvenimui, ją reikia išmokyti šeimininkavimo, siuvimo ir kitų namų ruošos darbų. Namai tai yra vieta, kur susirenka šeima poilsiui, pasisemti jėgų. Namų jaukumas ir patrauklumas priklauso nuo moters. Taigi, ji turi išsidirbti skonį, susipažinti su lietuvišku menu ir lietuvišku kambarių dekoravimu. Taip pat reikia išmokti branginti laiką. Žmogaus amžius pertrumpas, kad kasdieną būtų praleidžiamos valandos su draugėmis prie kavos puoduko. Taupumas ir sugebėjimas sudaryti piniginę sąmatą turi didelės reikšmės darniam šeimos sugyvenimui. Trūkumas pinigų, arba netinkamas elgesys su pinigais gali būti priežastis šeimos nesantaikos. Mergaitė rinkdamosi profesiją irgi turi pagalvoti, ar ji bus naudinga, ar suderinama su jos šeimos gyvenimu.

Už ko tekėti? Gyvenimo draugą reikėtų pasirinkti tokį, kuris yra tos pačios tautybės, tos pačios kultūros, tos pačios religijos, nes žmona ir vyras, kurie turi daug bendrų dalykų ir panašų išsiauklėjimą bei išsimokslinimą — jie geriau sugyvena. Taip pat labai svarbu, kad charakteriai nesikryžiuotų. Viena labai gerai išauklėta mergaitė pasakoja savo tragediją: "Kai aš už jo tekėjau, aš žinojau, kad jis netikintis, kad jo charakteris labai negeras ir turi blogų įpročių. Bet aš jį mylėjau. Aš maniau, kad mano meilė ir švelnumas bus tie ginklai, kuriais aš jį pataisysiu ir laimėsiu sau. Deja, jo pakeist negalėjau. Iš pradžių buvome laimingi, bet po trijų metų jis mane paliko su maža dukrele."

Ar ištekėjusi moteris turi užsidaryti tik savo šeimoje? Modernus pasaulis reikalauja iš moters ne tik aktyvaus buvimo šalia vyro, šalia vaikų, bet taip pat ir visuomeniniame gyvenime. Moteris, kuri atsiskirtų nuo visuomenės ir pasišvęstų tik savo šeimai, prarastų kontaktą su realiu gyvenimu, kuriuo domisi jos vyras, kur mokosi ir bręsta jos vaikai. Tuo pačiu ji negalėtų pilnai bendrauti su savo šeimos nariais. Taigi, mergaitė turi būti paruošta dvigubam vaidmeniui — šeimai ir visuomenei. Labai svarbu, kad sugebėtų tinkamai ir protingai įsijungti į visuomeninį gyvenimą. Jau iš mažens turi dalyvauti lietuviškose jaunimo organizacijose, kad išmoktų atskirti tikrąsias vertybes.

☆ ☆

☆

Zenta Tenisonaitė

PASAKA APIE PAPARČIO ŽIEDĄ

Lekia, krinta sviedinukas,
lyg auksinis spindulys,
o akyse raibsta, sukas,
skrenda, rodos, negrįš.

Už gėlynų, ten prie tako
slepiasi vanduo gilus.
Ramunėlės bailios sako:
"neik ten, kūdiki gražus!"

Ir tik šoka jos žaisliukas
du ir trys ir keturi.
Bet kažkaip, kur auga bukas
jis nuskendo vandeny.

"Jei mylėsi — atiduosiu,
jei pabėgsi — seksiu vis,
jau neverk daugiau prie uosio,
pažiūrėk, vėl blizga jis . . ."

Karalaitė nusijuokus
bėga tekina keliu,
o paparčiui žodis duotas
lydi žvilgsniu neramiu.

"Mergužėle gelsvaplauke,
nepamiršk tų pažadų,
nepamiršk, kad tavęs laukia
karaliūnas vandenų . . ."
(Pasakoj tiktai atrasi tą paparčio žiedą,
kai liepsnelė vėl užgęsta, kai gaidys užgieda.)

1967

BALTA SKARELĖ *(Ištrauka)*

VANDA RAMUNĖ

Ji ryši balta skarele su mazgeliu ant kaktos. Šitokią ją mato žmonės vasarą ir žiemą. Eidama bažnyčion, apsigaubia kutosine, baltais narcizais įausta, įkaišyta.

Nors, tiesa, bažnyčioje juk retai ją kas ir mato. Tik per atlaidus, Velykų naktį, Kalėdų rytą, rarotinėse . . .

Pasišlaksto vandeniu šventu, neperžengusi antrųjų bažnyčios durų, klup bobinčiuj — ir vėl atgalios . . .

Bet jau tą dieną — šešias dienas atskaičius nuo Vėlinių — klūpo ant kelių. Amžiną atilsį . . . Už visus mirusius mažulėlius . . .

Nor ir didžiausiam rūpesty vyras būtų, palaukia, kol ši paklūpėjusi atsikels nuo grindų.

— Bobutėl, gelbėk, mano pati jau miršta . ..

Jos malda nutrūksta. Bobulė persimeta kryžium.

Žmonės nulydi tuodu akimis: sugriuvo? Tai jau, per pat sumą . . . Kažin kas ateina svietan — mergelė ar vaikis?

Ir žmonės supranta, kodėl narcizų skarelė plaukia pro suklupusią žmonių spūstę . . . Ir jisai susigėdijęs, raudonas ligi ausų . . .

* *
*

O kaipgis patikėtų kūmams mažulėlį? Tad pėsčia ar važiuota, per karščius ar pusnynus su ryšuliu ji vis . . .

— Veizėkit! Bobutėlė! Melsvais kaspinėliais parėdytas vaikelis! . . .

— O gražumėlis! — neiškenčia moterėlės neprilaksnojusios. Neatsilieka nuo jų ir būrys mergelkų, nulydėdamos bažnyčion. Mažyčiui sukūkčiojus, reta kuri susitavaliuotų: sakytum, ši kaip ne savom rankom . . .

O Bobulei užtenka prisilenkti. Cit — cit, pumpurėli, kataliku tuojau būsi . . . Dar nykščiu pabrauko noselę, kad tas ilgėliau apsiramintų. Klebonui atėjus, prabėgdama už kūmos nugaros, pasako:

— Dabar tai jau žinokitės patys.

Bet ir per šventąjį krikštą jinai drauge su kūdikiu nenurimsta: ar krikšto marškinėliai gražiai susiklostę? Ar kūmas nepaspaudė šilko kaspinų po vaiko šonais? Galgi klebonėlis per ilgai kūdikėlį šaldo? Iš nerimasties atsiklaupia: dėl mažyčio ateities gražiausios . . . O kūmams iš baimės pasiklydus, jiems už nugarų, Bobulė poterius paberia, kaip žirnius. Ir zakristijonui su krapyla dar nepasitraukus, jau mažytis jos glėby!

Pūsdama galvelėn savo dvasią, pro zakristiją pustekinė:

— Bėkim, bėkim ,mažulėli, špitolėn pas pročkelę.

Ten atleidžia susitūtulavusius vystyklus ir valinį: berniukui melsvą, mergaitei ružavą.

— Tepasilepina, — kilstelėjusi kūdikį už kojelių, po užpakaliuku pakiša siaustuvės kertę. Apšluosčiusi padulkina bulvinių miltų saują, paraudusias vieteles alyva. — Kad nepašustų . . .

Delnu išglosto, išlygina lino vystyklus ant lovos, jie be jokios raukšlelės.

— Kad pilvelis nuo rėkimo neiššoktų, priveršiu bandažiuku. Pilvotas nebūtum gražus, ar ne? Ir skarele surišiu, kad užaugtų auselės tiesios. Panos nežiūrės . . . Tiū — tiū, pumpurėli, tiū — tiū — tiūūū . . .

Suvysto akmirksnyj kuo tampriausiai, tarsi mūmiją Egipte.

Pašildo ir ramunėlių arbatėlės: niam — niam — niam . . .

Pagirdžius kūdikį, paskubina ir kūmus, bedalijančius šaltmėtinius, kūmo pyragą.

— Skubėkim pas tėvelius. Vaikelis, lygu paukštelis, tėvų šilumos pasiilgęs.

* *
*

— Ir krikščionis jau! — neperkėlusi kojos per slenkstį, peržegnoja jinai trobą, kad nelaimėj kryžius apsaugotų vaikelį.

— O dabar žinokitės jau patys. Gal Dievas duos ir kitais metais tuo pačiu laiku. Kodėlgis ne? — Bobulė paklausia ir pati atsako:

— Ar saulelės gaila? Ar laukų žalumo? Ateina žmogus pasaulin, ateina ir jo turtas. Numiršta žmogus, sunyksta ir jo turtas. Kad tik daugiau tokių lėlelių!

Nespėja nuryti krikštynų pyrago kąsnelį, o jau ir vėl atsiskubina kitas išsigandęs žmogelis.

— Bobutėl, gelbėk! Mano pati sugriuvo! . . .

Duoninis kvasas šviežias kyla. Putodamas liejasi per molio uzboną. Tėvas, kūmai, dėdės ir dėdienės. Užteks ir šiam kaimynėliui vietos. Pasiragina viens antrą, ant ilgų suolų susėdę. Ištuštinę stiklines, vėl prisipila.

— Prašom, jau prašom, Bobutėle mūsų, — kviečia Bobulę linksmas tėvas. — Ir kogis ten jau! Aplink tokį mažą. Vo kas jau ans ten per žmogus — pipirėlis. Visa savaitė, kaip kuisiatės per naktis ir dienas. Sakysma, kaip aplink kokį didelį karalių. Būta čia jau ko! Aplink tokį mažą abidvi . . .

— Pirms! Prie antro nebebus jau toks išgąstis — nujuokauja kažkuri iš užustalio prie mėsų ir pyragų.

— Eikšekit abidvi. Ir kogis jau ten, — vėl tėvas šaukia prie stalo.

O todvi rankom pasiglosto, atsisveikdinėja. Ir dar sulinksta prie to mažo.

— Paplikyk verdančiu vandeniu, — Bobulė ištraukia vieną kitą žiupsnelį iš ryšulėlio, jau užmauto ant jos rankos. Duok vaikeliui ir pati atsigerk tarp valgio. Mažos ramulės — sveikiausia arbata. O vaistų be reikalo nenaudok. Vaistai yra nuodai, jei per daug: ir vaikeliui, ir pačiai. Vanduo, saulė, žemė, oras . . . O Dievas motinai ir neprašant duoda.

— Reti, reti! Danteliai reti. Reti, reti, danteliai reti!

Kūmai tik rausta, tik kaista iš gėdos.

— Tazgatis, kūma drovi ir kūms toks pat . . .

— O kaip? — kūmas paklausia kūmos. — Jeigu anam danteliai išdigs reti?

— Reti, reti! Danteliai reti! — nenurimsta užstalė.

— Sudievu, sudievu visiems! Bėkim jau, patraukusi už rankovės, paskubina Bobulė įsidainavusį prie kvaso. Ilga daina, bėkim. Nepalauks jis mūsų. — Bobulė kone tempte būsimąjį tėvą ištempia nuo dainos ir kvaso.

— Užmokestį užmiršau, Bobutėle mūsų! — tėvas, su drobės rietimu atlapnojęs, besugriebia užvarty tuodu išlaksnojančius.

— Kitą rudenį. Gal ir vaikelis pririnks riešutų kada nors. Duok Dieve kitais metais tuo pačiu laiku. Tada už abudu kartu. Sudiev, sudiev! Bėgsim, nepalauks ten mūsų . . .

Taip per apskritus metų metus: vieniems dukrelę, kitiems sūnelį.

Ir mažoms mergaitėms Bobulė — didžiausioji mįslė. Kartą viena iš jų įsidrąsinusi paklausia:

— Kur, tamista, randi taip gražiai parėdytas lėles? Su judančiom akelėm ir gyvas.

— Upelyje, mergytė mano. Prie vaškinės žvakės šviesos. Tarp sutemos ir aušros. Tai maldingiausioji valanda: danguje Viešpats įsega naują žvaigždelę.

Paglosčiusi mergaitės galvą, dar pasako:

— Kaip jau Dievas panorės, taip jau ir bus.

Pasiėmusios grabnyčios žvakę, mergaitės bėgt paupin. Braido upėj, ajerynuos, bet mažulio nė viena nepasigauna . . .

O Bobulė srovelėj su kultuve ant lygiojo akmens: taukšt — tikšt, takšt — taukšt!

A. VARNAS

KUR

BAKŪŽĖ

ŠAMANOTA

Kol pradžius vystyklai, patiesti ant žolyno, Bobulė vėl bebraidanti įlankoj. Trobos grindis ajerais išklos — kad jai belakstant po trobelę medinės klumpelės nekaukšč̌iotų.

Jos pagauti mažulėliai auga ir stiprėja viens po kito.

Ir Bobulė tebėra tiesi ir plona. Tarsi išdrožta ripkelė, ji pakalnėn ir kalnelin teberieda vis.

Tarsi be savo gyvenimo, be jokio troškimo. Nei trobos, nei daržo. Nei vyro, nei vaiko. Juk ir gyvulėlio jokio jinai neturi.

Visi apsipratę su Bobule. Ji tik mažuliams gaudyt!

Pavardę, vardą — kažin dar, ar kas žino? Visi tik šaukia: — Bobutel!

Po teisybei, kada ir būtų to laisvo laiko išsipasakoti, išsišnekučiuoti. Pargabena Bobulę jau ant pat to išgąsčio... Neretai juk buvo ir taip pasitaikę, kad belipančią iš bričkos, vežimo ar šlajų jau pasisveikindavo: kuve, ku-ve, ku-ve!

Jei ir nesusivėlavę, Bobulė vis tiek, lyg kulka, šaute įšauna trobos vidun. Ne jai lūkuriuoti, kad kas paprašytų, barškintis į duris ar prie klemkos: trobose visaip juk ji atranda, neretai jau sukritusią ir bemerdėjančią... Ne viena grindimis šliaužioja ant rankų ir kelių, nebeišš̌aukdama kaip žmogus: tik kniaukia katės jau balsu.

— Dieve, mielaširdingiausias!... Atiduodu savo rankas, savąjį protą . . . Pagelbėk man . . . Priduoki stiprumą ištiems nabagams. Bobulė persižegnoja ir atriša savąjį rišulėlį: įvairiausios žolelės, žirklės, du valiniai: mėlynas ir ružavas.

Beregint ji tvarkosi. Kaip paukščio akimis skubiai užmato kiekvieną prireikimą: viskas susirankioja akimirksnyj, lyg patys iš savo vietų. Taip greita šitoji Bobulė, ir be jokio apsirikimo. Tarsi ji būtų nebe pirmą kartą šitoje troboje.

Tik degtukų ji neužmatanti! Čiupt — degtukai jos pačios kišenėj: laimė, kad atsivežiau savo. Tai ne naujiena, visur tas pats. Kai svarbiausio kada tau prireikia, ne visados atrasi. Užtat žirkles, degtukus ir muilą ji visados nešiojasi su savim.

— Ant garinio už drato, — atsiliepia gimdyvė. Diena iš dienos ten anie. Be pakeitimo vietos... Ar ne žioplas tas mano vyras! Kas tat matė tokioj dienoj pasiimti! Vo ar ne per aną ir aš teipos suramstyta sopuliuos, — nors už piktų žodžių ligonė įsikabina.

— Iš išgąsčio žmogelis. Dėl jūsų dar prieš laiką šaukimą. Kuogi užsidegtų rūkalus išeidams Bobutėlės.

Žolelėmis pagirdo. Išglosto skausmo suimtąją. Prašo ligonę nerūstauti.

— Šitoj valandoj ne visos vienodos. Viena kantriai pratyli, kita išsišaukia, išsikeikia. Dar kita šaukiasi Dievo. Ne iš gero, nabagės. Be kančios neateina džiaugsmas. Moteriškė be vaiko — tas pat, kaip tuščiaviduris žiedas: be pilno išsiskleidimo, be gražumo — dangaus vėjeliui užpūtus, numiršta, nepasėjusi sėklelės... Dangus be žvaigždžių paliktų, jei nebūtų vaikų. Visiška tamsybė: be spindėjimo, be judėjimo tiek žemėje, tiek danguje.

Apstulbęs vyras, kad ir ne žioplas, ko tik neapleidęs, bestovinėdamas prie slenksčio. Virpėdamas iš baimės, visu kūnu prisišliejęs prie savo trobelės...

Pusvalandis. Gal ir visa valanda, kaip ten tas kanksmas. Ne kaip žmogaus: lyg skerstų ten kas gyvulėlį...

Ir kas čia dabartys? Kaip atsakymas — kuve, kuve, kuve!...

Lyg tik ką prabudęs iš drumzlino sapno: kas per atsitikimas toj mūsų trobojė?

Jau sušilusi trobelė. Ir geldelėje vandui smilksti, garuoja.

Šmakšt — Bobulė paguldo ligi pat alkūnės savo ranką, kaip vaiką, geldelėn:

— Per karštas!

Švakšt šalto vandens puodelį, ir vėl ranka pasimatuoja:

— Vandenėlis kaip tik!

Ir maudo, ir plukdo, ir prausia: švarus naujasis žmogus, kaip kristalėlis . . .

Skausmai ir piktieji žodžiai nutolę kažinkur. Sušvitusi gimdyvė.

— Pasidžiaukit viens antru, — Bobulė paguldo mažulį prie motinos šono.

— Prie pirmo taip . . . O prie antro jau nebus toks strioks — pasako Bobulė, įvesdama trobon ir tėvą.

— Ne . . . Jeigut jau taip . . . Gaila man pačios.

Miglelė tebegaruoja iš geldelės. Ir meiliausios mintys ir žodžiai kaupiasi, kaupiasi trobelėj . . .

Šešerios akys sukrinta į judantį vystyklėliuos.

— Dviejų žmonių sunertos rankos jau ant amžių: be atsiskyrimo, kad ir mirtyj neatsiskirtumėt. Tik dabar, kaip medžiai, kad ir stipriais liemenimis, tesustiprėjot atžaloj . . . Tepražydot tik dabar. Skausmai ir nuogąstis prapuolė ir nebeatsiminsit...

Bobulė grobstos už vieno ir už kito darbo. Daug ji dar trepsės, kol apeis visus tuos žygius.

— Užmik, mama. Mik, mažuli. Užmikit — kaip be rūpestėlių.

* * *

V. ČIARNIAUSKAITĖ LOPŠINĖ

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

MAŽOJI PABĖGĖLĖ

H. CHESHAM

Šitą širdį veriantį vaizdelį iš anglų kalbos išverčiau norėdamas parodyti skaitytojams ir skaitytojoms, kokią didelę tragediją sudaro vaikams tėvų nesutikimai, o ypač — lengvapėdiškas žodis — "skirkimės", nebekalbant jau apie tai, kas pasidaro tėvams išsiskyrus . . . **Pranys Alšėnas**

Pety sėdėjo ant aštraus savo lovytės krašto, stengdamosi neišduoti jokio garso. Tai nebuvo lengva — lovytė, rodėsi, vis treška ir treška.

Pety buvo bebaigianti septintuosius metukus. Dabar ji išlygino savo mylimosios lėlytės drabužėlius patamsyje ir, pasiekusi rankute, gale lovytės susirado lagaminėlį. Buvo pats laikas, nes už poros minučių tėvelis su mamyte vėl barsis garsiai ir piktai . . .

Jos širdelė šokinėjo krūtinėj. Jeigu ji nepranyks iš čia greitai — ji vėl girdės tą baisųjį žodį: "divorsas". . . Ir, štai, jau . . . Be to, jie kalba, jog leisią pasirinkti tarp jų vieno ar kito! Jie nebe pirmą kartą tai mini besibardami. Šiemet artėjančios Velykų šventės, anaiptol, nebus tokios, kokios jos būdavo kitados . . .

Pety slystelėjo nuo lovytės krašto ir atsistojo ant kojyčių. Ji tyliai verkė, bet kartu tramdė save, kad nepradėtų balsu raudoti . . .

— Labai gaila . . . — šnibždėjo ji mintimis tamson, — bet aš negaliu padaryti pasirinkimo tarp judviejų. Mes visi trys turime eiti skirtingais keliais . . .

Išeiti laukan, nors su lagaminėliu, nebuvo sunku. Pety stabtelėjo minutėlę kitapus vartų, prisimindama žaislelius, kurių negalėjo pasiimti — nebetilpo lagaminėlin. Be to, buvo pervėlu ir begrįžti. Dar paėjus keletą žingsnių stabtelėjo, prisėdo truputį ant savojo lagaminėlio ir paslėpė veidelį delnuosna. Tačiau greitai vėl pašoko ant kojelių ir pradėjo žengti tolyn.

Dar ji apsipešiojo savo drabužėlius, apsitvarkė, paglostė savo mylimą lėlyte ir stengėsi nustoti verkusi . . .

Toji medžiais apaugusi alėja, kuria Pety dabar žengė, tarytum tunelis tamsią naktį. Truputį net baisu, rodos, ims jis tave ir suspaus . . .

Aštrūs šešėliai, atrodė, daug didesni, negu jie ištikrųjų buvo. Tolėliau gatvėj jie tarytum glaudėsi prie vienas antro ir, kaip kokios paslaptingos dvasios, lyg tykojo ką nors paglemžti, pagrobti . . .

Tačiau Didžiojoj gatvėj kelios iškabos dar buvo apšviestos ir Benio maisto produktų krautuvė atdara.

Ji turėtų nusipirkti duonytės ir pieniuko. Išėjus į platų vieškelį užmiestin — tenai krautuvė nuo krautuvės bus gana toli.

— E, tenai, kaip matau, didelė ir graži lėlė atsirado, — plačiu šypsniu pasitiko mergaitę pardavėjas Bilius. — Ar ne pervėlu tau būti išėjusiais iš namų šiuo metu? . ..

— Prašyčiau man litrą pieno, kepalėlį baltos duonos ir maišelį bulvių drožlių, — nedrąsiai paprašė mergaitė.

Po minutėlės užsakytosios prekės buvo prieš Pety. Mergaitė siekė į piniginukę užmokesčio, bet kita ranka turėjo greitai griebtis už skruostelių, kad nugainiojus šalin beriedančias ašaras . . .

Bilius, matydamas tai, pusbalsiai pasakė:

— Matyt, savo viso gyvenimo santaupas turi atiduoti? . . . Palauk — nieko nereikia mokėti. Aš noriu irgi pataupyti tavo pinigėlius . . .

Pety pakratė galvutę, padėjo atskaitytus pinigėlius ant bufeto krašto ir buvo beišeinanti. Tada Bilius paklausė:

— Tai ko gi verki, jei pinigų negaila? — Jis paėmė savo didele ranka už jos žanduko. — Išgąsdino kas? — Nebijosi namo pareiti? . . .

— Ne namo . . . — išsprūdo mergaitei iš lūpų. Bet ir vėl ji pasitaisė: — Ne, nebijosiu. . .

— Tad gerai . . . — pratarė Bilius, sprausdamas maišelį su prekėmis mergaitei į rankas.

Pety išslinko laukan.

Lauke ji paslinko už krautuvės kertės, kur buvo paslėptas jos lagaminėlis. Visiškai saugiai vėl susirado savo turtą ir išklydo į platų vieškelį.

Na, ir dabar — į kurią pusę? Į kur yra pietūs? Ji buvo nutarusi traukti į pietų pusę, nes tenai turėtų būti Florida. O Floridą pasiekus, turėtų būti daug mažiau vargo, negu kitur, nes tenai šilta, nereikalinga perdaug apsivilkti, o maistui yra vaisių pakankamai. . .

Pety praslinko dar vieną eilę krautuvių, praėjo bažnyčią. Kuo tolyn, deja, jos lagaminėlis ėjo vis sunkyn ir sunkyn.

— Kažin, ar jie jau pastebėjo, kad manęs nėra namie? Jie visuomet ateidavo manęs pabučiuoti prieš užmiegant, tik paskirai . . . — Ji ir vėl pradėjo verkti. Rankos šąlo, kojose buvo juntamas nuovargis. Sustojusi — pasistatė lagaminėlį — ir vėl ėmė trinti rankutes. Vėlyva naktis kaskart ėjo šaltyn . . . Galimas daiktas, rytoj jau ji pasieks šiltesnę sritį. Bet da bar — ir vėl — kurioj gi pusėj pietūs? . . .

— Ūūūū, — švilpė vėjas pro nuogas belapes šakas, — ūūū-ūūū . . . Bet . . . kas dabar būtų, jeigu aš čia sušalčiau, nusilpčiau? — ėmė samprotauti sau viena mergaitė. Čia nei namų nėra, nei žmonių, gal tik vil. kai mano kaulus nugraužtų . . .

Pety labai susisielojo ir nustojo pasitikėjimo savo jėgomis. Bet turi gi būti kas nors, kas man padėtų? . . .

— Juk yra gi Dievas, Visagalis Dievas! Jis padeda visiems, turėtų padėti ir man?!

— Aš pasižadu Tave, Dievuli, mylėti ir visada, o visada . . . Būk geras ,padėk man . . . — šnabždėjo mergaitės lūpos. Tu, Dieve, žinai viską, o viską! Žinai ir kam reikia kokios nors pagalbos. Tu galėtum padaryti ir tai, kad mano tevelis ir mamytė tarpusavy nebesibartų, o svarbiausia — nebevartotų to baisaus žodžio "divorsas".

Pagaliau, apie tai kalbėti jau pervėlu. Gal gi Dievulis man nurodytų ir tą pusę, kur yra pietūs? . . . Reikia eiti ir susiieškoti Dievulį. Reikia grįžti ir užeiti į bažnyčią, kurią praėjau . . .

Didžiai skubėdama, Pety grįžo atgal. Čia pat ir bažnyčia, Bet, jei bažnyčios durys užrakintos — kas tuomet? Tačiau, jos laimei, — neužrakintos! Mergaitė su lagaminėliu jau buvo viduj. Nieko bažnyčios viduje nebuvo, bet tenai ji jautėsi gana gerai .Bažnyčioj buvo šilta ir malonu . . .

Čia pradžioje keletą minučių jos žvilgsnis gėrėjosi gėlėmis, pastatytomis šalia altoriaus. Paskiau sulinko keliai ir ji pradėjo melsti. Pasimeldusi, pajuto didelį alkį ir, atsidariusi savo lagaminėlį, pradėjo krimsti bulvių drožleles . . .

— Tu, Dievuli, gal nepyksi, kad aš valgau Tavo namuose? . . .

Dar ji suvalgė gabalą duonytės, išgėrė pieniuko. Ir jai pasidarė taip sotu, šilta ... Pagaliau, reikia ir dar pasimelsti:

—Gerasis Dievuli, Tu labai gerai žinai apie netvarką mūsų namuose. Ar negalėtum padaryti stebuklo, kad tėvelis pasidarytų kitoks ir mamutė taip pat? Aš Tave, Dievuli, užtikrinu, jie abu labai geri, bet kodėl jie taip nesugyvena, ko pykstasi. kodėl skirtis žada? . . .

Ir čia ji pravirko. Nerasdama kišenėj nosiniukės — stambias ašaras šluostėsi paltuko rankove...

Galiausiai ji nutarė atsisėsti valandėlę ant bažnyčios grindų ir palaukti, kol Dievulis stebuklą padarys. Juk ji daug girdėjo, jog Dievulis nieko neapleidžia, visiems padeda, jeigu tik kas šaukiasi į Jį . . .

Deja, neilgai mergaitei teko sėdėti. Pasviro jos galvutė ir ji paskendo sapnų karalijoj . . .

Tik kitą rytą, kada švaros prižiūrėtojas atėjo bažnyčios šluoti, mergaite rado bemiegančią. Pradėta klausinėti: iš kur ji, kas jos tėvai ir t.t. Tuojau telefonas ir . . . nemiegotomis akimis tėvai prisitatė čia . . .

—Mamut . . . Tėveli . . .

Ji pasinėrė motinos glėby. O vaizduotėje praslinko tie ilgi tamsūs šešėliai, kurie tik neseniai kryžiavosi jos jaunutėj galvelėj. Paskiau ji apsikabino tėtį. Bet, pagaliau, ir vėl grįžo į pirmykštę padėtį. Ji kiek pasitraukė tolyn nuo abiejų tėvų ir pratarė:

— Ne, ne . . aš einu tolyn. Aš išeinu. Aš negaliu pasirinkti tarp jūsų: nei tarp vieno, nei tarp antro . . . negaliu.

— Brangioji, — pravirko motina, — viskas yra tvarkoj. — Ateinančią vasarą tu, tavo lėlytė ir tėvelis su mamute važiuosime visi vasaroti. Važiuosim . . . tikrai tikrai.

Pety pastatė akutes:

— Tu, mamut, sakai — važiuosim, ir važiuosim visi trys? Ir tėvelis kartu važiuos? . . .

— Taip, visi kartu . . — pakartojo vienbalsiai motina ir tėvas . .

— Ačiū Dievuliui, — pratarė Pety . . Vertė **Pr. Alšėnas**

Europos Moterų Exilų Tarybos narės iš k.: G. Žilionienė, M. Karečkienė, pirm. M. Detar (jugoslavė), V. Čečetienė, V. Sutkienė Nuotr. L. Tamošaičio

Balzeko liet. kult. muziejaus moterų taryba iš k.: B. Vaitiekūnienė, A. Labukienė, J. Paukštienė, M. Stankūnienė, A. Pužauskienė

LIETUVIŲ KALBOS PASKAITOS ČIKAGOS UNIVERSITETE

Jau susitarta su Čikagos universiteto humanitarinių mokslų fakultetu, kad nuo ateinančio rudens bus įvestos lietuvių kalbos paskaitos. Lietuvių Fondas prižadėjo tam tikslui skirti po 5000 dol. per trejus ateinančius metus. Tikimės, kad bus ne tik elementarinės paskaitos lietuvių kalbos visai nemokantiems svetimtaučiams, bet aukštesnis lietuvių kalbos kursas mūsų lietuviams studentams. Iš tų elementarinių paskaitų, be abejo, mums nebūtų daug naudos, nebent tik tiek, kad jau būtų į šį žinomą universitetą įkelta koja su viltimi ateityje pasiekti daugiau. Jeigu viskas gerai seksis, jeigu nepritruks studentų, tai universiteto vadovybė po trejų metų jau nereikalausianti iš lietuvių tos metinės 5000 dol. paramos. Šio kurso studentai gaus pilnus kreditus, tad manome, kad mūsų studijuojantis jaunimas mielai imsis lituanistinių studijų Čikagos universitete.

Dail. A. Zakarauskaitė, meną studijavusi Newcastle ir Sidney meno mokyklose, savo kūrybos parodas rengia įvairiose Australijos vietovėse. Spaudos atsiliepimai yra geri. Dailininkė daugiausia reiškiasi satyrinėje tematikoje.

Alicija Petkevičiūtė lanko Avellanedos — Buenos Aires miesto teatro dramos studiją. Yra sėkmingai dalyvavusi įvairiuose mokyklos dramų pastatymuose.

K. L. K. MOTERŲ DRAUGIJOS SUVAŽIAVIMAS ĮVYKS

šių metų balandžio mėnesio 18 dieną Toronte, Prisikėlimo parapijos patalpose (plačiau žiūr. 28 pusl.).

Birutė Pukelevičiūtė laimėjo "Draugo" romano konkursą antrą kartą. Devynioliktojo Draugo romano konkurso jury komisija, susidedanti iš pirm. Anatolijaus Kairio, sekr. Dalios Kučėnienės ir narių — Gražinos Tulauskaitės-Babrauskienės, Povilo Gaučio ir Prano Razmino, sausio 11 d. turėjo Draugo redakcijos patalpose posėdį, kuriame aptarė pereitais metais atsiųstų dvylika romanų ir finale balsavimu išrinko Vakaro slapyvarde pasirašytą romaną "Rugsėjo šeštadienį". Atidarius voką, paaiškėjo, kad šio devynioliktojo premijuoto romano autorė yra Birutė Pūkelevičiūtė, gyvenanti Chicagoje.

Ji yra aktorė, režisorė, poetė. Eilėraščius pradėjo spausdinti periodinėje spaudoje 1944 m. Yra išleidusi eilėraščių rinkinį "Metūgės" (1952). Su romanu "Aštuoni lapai" yra laimėjusi 1956 m. Draugo romano premiją (laida išsibaigusi). 1961 m. yra laimėjusi Pasaulio Lietuvių bendruomenės premiją už dramą lietuviškam jaunimui — "Aukso žąsis". Ji buvo išleista 1965 m. Be to, yra pastačiusi daug draminių veikalų, susukusi filmą "Aukso žąsį" ir reiškėsi su savo kūryba lietuviškoje spaudoje. "Rugsėjo šeštadienis" yra jos trečias premijuotas kūrinys.

Melbourno L. K. M. D-ja sėkmingai veikia karitatyvinėje ir kultūrinėje srityje. Naujai išrinkta valdyba pareigomis pasiskirstė sekančiai: pirm. E. Šemetienė, vicepirm. H. Statkuvienė, sekr. ir lig. lank. O. Samulienė, kasininkė L. Keblienė, bufetų tvark. T. Jurgelaitienė ir T. Seliokienė, pareng. reikalams V. Vaitiekūnienė.

Adelaidės L. B. Mot. Sekcijos rengiamos madų parodos visada susilaukia didelio susidomėjimo. Demonstruojami rūbai būna gaunami iš madų salonų arba pasiuvami pačių demonstruotojų. Madų parodas praveda G. Paškevičienė, R. Bajoriūnienė, N. Arminienė ir kitos. Mot. sekcijos narės.

"KAZIUKO" MUGĖ

Per Šv. Kazimierą Vilniuje kasmet būdavo rengiama mugė, kurią vilniečiai vadino "Kaziuku". Pradžia tos tradicijos siekia pirmąją XVII amžiaus pusę, kai 1636 metais Šv. Kazimiero palaikai buvo perkelti į jo vardo koplyčią Vilniaus Katedroje ir maždaug tuo pat metu įvesti Švento Kazimiero atlaidai, kurie sutraukdavo daug maldininkų. Ta proga Katedros aikštėje atsirado prekiautojų. Su laiku įsigalėjo paprotys rengti per atlaidus didesnį turgų. Vėliau tas turgus tapo perkeltas į Lukiškių aikštę, prie Šv. Jokūbo bažnyčios. Tikslesnių žinių apie Kaziuko mugę turima tik nuo XVIII amžiaus vidurio. Tuomet tas turgus išaugo į didelę regionalinę trijų dienų mugę, į kurią ūkininkai su savo prekėmis suvažiuodavo ir iš tolimesnių vietovių — nuo Švenčionių, Breslaujos, Gervečių, Smurgainių, net iš Kauno apylinkių. Ir ko tik ten nebuvo! Viename aikštės gale, arčiau Žvėryno tilto rikiavosi vežimai su medžio dirbiniais — rogutėmis, ratlankiais, pusiau išbaigtais vežimėliais, grėbliais, dalgiakočiais; toliau namų apyvokos dalykai — statinės, geldos, mediniai kibirai, kubilaičiai, šaukštai, verpimo rateliai, suoliukai, kėdės, staklės, moliniai indai ir švilpynės. Kitam gale — audiniai, suverpti ir neverpti linai, vilnos, megstos pirštinės, kojinės, juostos, vadelės . . . Arčiau bažnyčios, ant šaligatvio išdėliotos virtinės džiovintų grybų, vaistažolės, sėklos. o verbos! Kur pažiūrėsi, sena kaimietė stovi su didžiuliu jų glėbiu, ir toks jų įvairumas ir spalvingumas, viena už kitą gražesnė, nežinai nė kurią pasirinkti, o visų gi neįstengsi nu sipirkti.

Per vidurį aikštės įsitaisydavo būdelninkai su riestainiais, marcipaninėmis "Kaziuko" širdelėmis, įmantriausiai papuoštomis cukrinėmis gėlytėmis, paukštukais, saulutėmis, į specialias dėžutes įpakuotomis. Kitur didesni pramonės išdirbinių kioskai, knygos, devocionalijos, užkandinės, karuselė, kitokie balaganai.

Bostono skaučių židinys 1965 m., jų tikslas rinkti fantus ir organizuoti "Kaziuko" muges.

Kaziuko mugės proga buvo rengiami visokie slapti ir vieši (prieš pirmąjį pasaulinį karą) įvairių draugijų subuvimai, vaidinimai, koncertai, toliau viens nuo kito gyvenančių giminių suvažiavimai. Pastaraisiais laikais, kol dar buvo galima, universiteto studentai ruošdavo tautosakos motyvais maskaradines eisenas. Vilniaus turizmo įstaigos irgi neatsilikdavo — ruošdavo ekskursijas.

Nebūtum vertas šaunaus bernelio vardo, jei nepirktum savo mergelei marcipano širdelės, neužkabintum jai ant kaklo baronkų virtinės.

Šita graži lietuviška tradicija skautų yra tęsiama ir išeivijoje. Amerikoje Kaziuko mugių pradžia yra tokia: 1955 metais kartą trys vyresnės Baltijos tunto skaučių vadovės — V. s. Valerija Barmienė, v. s. Aldona Labuckaitė ir v. s. Elena Gimbutienė laužė galvas, kaip čia pagyvinus skaučių veiklą, kaip papildyti baigiantį ištuštėti tunto iždą . . . Tarp kitko Gimbutienė pasiūlė — "O gal suruoštume Kaziuko mugę? — Kaip tai mugę? — O gi pridarytume bulvinio marcipano širdelių, prikeptumėm riestainių. Aš jums išpinčiau vilnietiškų verbų, mamytes paprašytume atnešti daug kepinių, o mergaitės pagal savo sugebėjimus paruoštų įvairių rankdarbių". Pasiūlymas priimtas. Sukrutome. Prelatas Virmauskas davė mums parapijos salę, radio valandėlės (Bostone tuomet buvo net trys), Keleivis ir Darbininkas padėjo mums savo skelbimais. Pasisekė puikiai. Ir pinigo gražaus padarėme. Nuo to laiko Kaziuko mugės idėja apsikrėtė kiti skautų vienetai ir dabar, galima sakyti, Kaziuko mugė virto skautų tradicija.

E. G.

ALKOS muziejus Putname. Protonotaras prel. P. Juras, šalia savo tiesioginių pareigų, daug laiko ir darbo skiria lietuviškiems kultūros reikalams. Jo pastangomis buvo įkurtas ALKOS (Amerikos Lietuvių Kultūros Archyvas) muziejus Putname, kur tam reikalui pastatytas specialus pastatas. Muziejuje yra sutelkta daug archyvinės ir etnografinės medžiagos, pav. laiškai, spausdinių komplektai, retos knygos, dokumentai, liaudies medžio išdirbiniai, gintaras, audiniai ir t.t.. Taip pat yra kolekcija lietuvių dailininkų kūrinių. Prel. P. Juras pasitraukęs iš sielovados pareigų apsigyveno Putname, kur padedamas įvairių talkininkų tvarko ir plečia muziejinę medžiagą. ALKOS muziejus yra labai svarbus lietuvių kultūros židinys reikalingas visų lietuvių paramos. ("Moters" 1969 m. 6 nr. 27 pusl. rankdarbių skyriuje buvo įdėti juostų pavyzdžiai iš ALKA muziejaus rinkinio.)

AUKSINĖ SKAUČIŲ SESERIJOS SUKAKTIS

E. Gimbutienė

Lietuvių Skaučių Seserija neseniai atšventė savo veiklos auksinį jubilėjų. Iš mažo būrelio entuziasčių, per pusę šimto metų išsivystė viena populiariausių mergaičių organizacijų Lietuvoje, į kurių nuveiktus darbus savame krašte ir dabar, išeivijoje, galime žiūrėti su pasididžiavimu.

Vilniuje 1918 metais, P. Jurgėlos iniciatyva, prie lietuvių gimnazijos buvo įsteigta pirmoji skautų skiltis, kuriai priklausė dvi mergaitės: M. Krigerytė (Skardžiuvienė) ir J. Senevičiūtė. Netrukus susidarė atskira skaučių skiltis, kuriai priklausė: skilt. M. Krigerytė, J. Senevičiūtė, E. Palevičiūtė (Šabanavičienė), O. Gaižutytė, J. Juodiškaitė ir kitos. Padaugėjus narių skaičiui buvo įkurta pirmoji Birutės dr-vė, kuriai vadovavo E. Palevičiūtė. Vėliau įsikūrusiai II Birutės d-vei vadovavo E. Ambrozaitė. Skautizmo idėja pradėjo plėstis visoje Lietuvoje ir neužilgo atsirado skaučių vienetai Kaune, Panevėžyje, Šiauliuose, Marijampolėje ir kitose vietovėse. Tuo pačiu metu pradėjo atsirasti palankių žmonių iš visuomenės tarpo, kurie skautiškam jaunimui teikė visokeriopą paramą. 1919 metais buvo įkurta skautų rėmėjų draugija, kur aktyviai reiškėsi ir moterys: adv. B. Novickienė, Vileišienė, Kubiliūtė, A. Tumaitė ir kitos.

Pirmajame skautų vadų suvažiavime 1922 m. buvo svarstomi ir skaučių reikalai, 1923 m. įsteigtas atskiras skaučių skyrius, kurio vedėja pakviesta Vaitkienė ir padėjėja V. Šikeraitė. 1924 m. Kauno universitete pradėjo veikti studentų skautų ir skaučių draugovė, skaučių vienetams vis daugėjant atsirado reikalas pritaikyti statutą, programą, uniformas ir t.t. 1925 m. per skautų vadų suvažiavimą buvo sudarytas skaučių skyriaus štabas: s. A. Blynaitė-Šenbergienė skyr. ved., s. Veitaitė, ps. Veitaitė, v. sklt. Jabubėnaitė ir dr. D. Kesiūnaitė. Tarp pirmųjų Seserijos vadovių pasižymėjo: E. Putvinskaitė, A. Adomaitytė, O. Vingilytė, E. Barsčiauskaitė, V. Čečetienė ir sk. rėmėjų d-jos reikalų vedėja adv. B. Novickienė. Taip pat buvo užmegzti ryšiai su tarptautiniu skaučių biuru.

1927 m. buvo sušauktas pirmas visos Lietuvos skautininkių suvažiavimas ir įsteigti du pirmieji skaučių tuntai — Marijampolės ir Kauno; tuntininkėmis buvo išrinktos pirmojo — rašytoja J. Vaičiūnienė, antrojo — d-rė D. Kesiūnaitė. Šalia 1923-iais metais pradėto leisti "Skautų Aido", 1929 metais pasirodė "Vadovė" — vyresnėms skautėms ir skaučių vadovėms skirtas laikraštis. 1930 metais Lietuvos Skautų Sąjunga formaliai pasidalino į Broliją ir Seseriją. L. S. S-gą ėmė globoti Lietuvos Vyriausybė ir Lietuvos Prezidentas pasidarė Skautų Sąjungos Šefas, o Seserijai ir Brolijai ėmė vadovauti kviesti vadai. Pirmoji Seserijos vadė buvo rašytoja Sofija Čiurlionienė; po jos sekė dr. Ksavera Žilinskienė.

Nepriklausomoje Lietuvoje buvo surengtos dvi tarptautinio masto skautų stovyklos, 1933 m. Palangoje, kurioje apsilankė skautų sąjūdžio įkūrėjas Robert Baden Powell su žmona Lady B. Baden Powell ir jųjų šeima; be to, šioje stovykloje dalyvavo 600 anglų skaučių ir 50 skautų. 1938-ais metais Pažaislio stovykloje stovyklavo keturiolikos valstybių skaučių atstovės. Skautų rėmėjų d-ja irgi plačiai praplėtė savo veiklą. Skaučių vadovių ir globėjų eilėse buvo daug mokytojų ir visuomenės veikėjų. Su Sk. Seserija palaikė artimus ryšius ir šaulės, aktyviai dirbdamos abiejose organizacijose.

Iš vyresniųjų skaučių rėmėjų ar vadovių reikėtų paminėti gamtininkę, vyr. skautininkę Zuzaną Pautienytę-Juskevičienę, skautijos aukščiausiu — lelijos — ordenu apdovanotą; dabar, gyvendama J.A.V. ji yra skaučių pasaulinės Vadijos narė. Daug skaučių Seserijai pasitarnavo buvusi Lietuvos Užsienių Ministerijos Spaudos ir Informacijos Departamento direktorė Magdalena Avietenaitė, ilgą laiką būdama Seserijos Užsienio dalies vedėja.

Stanislava Jakševičiūtė Venclauskienė (1874 Šiauliuose — 1958 Waterburyje, J.A.V.), dažnai vadinama "šimto vaikų motina" yra užsitarnavusi ypatingos pagarbos ne vien tik skautuose, bet ir bendrai lietuvių tarpe.

Lietuvių Skautų Sąjungai daug pasitarnavo d-rė Joana Tamašauskaitė-Baltrušaitienė - Želvienė, trečios kartos Amerikoje gimusi lietuvė; ji yra pirmoji Amerikos lietuvė profesionalė, dar 1896 metais įsigijusi M. D. laipsnį; ji taip pat yra pirmoji Amerikos lietuvė susidomėjusi skautų idėjomis ir įsteigusi Pensilvanijoje pirmuosius skautų-skaučių vienetus — draugoves. Dėl vadovų stokos berniukų draugovė

Lady Baden-Powell su lietuvėmic skautėmis Anglijoje

anksčiau, mergaičių kiek vėliau (1940 m.) susijungė su amerikiečių skautais. Viena skautė iš d-rės Želvienės įsteigtos draugovės atstovavo Amerikos skautes-lietuvaites 1938-tų metų Tarptautinėje stovykloje Pažaislyje. D-rė Baltrušaitienė-Želvienė darė pastangų gauti Susivienijimo Lietuvių Amerikoje dr-jos sutikimą globoti jos įsteigtus skautų vienetus, bet veltui. Už nuopelnus lietuvių skautijai 1937 metais L. S. S-ga apdovanojo daktarę

Skaučių vadovių stovykla 1935 m., nuotraukoje matomos (viduryje) skautininkės Arminaitė, Šarauskienė, Barmienė, Palčiauskienė ir kitos

O. B. AUDRONĖS EILĖRAŠČIAI "TIK TAU IR MAN"

Pr. Naujokaitis

Dar nelabai seniai šioje vietoje kalbėjome apie O. B. Audronės antrąjį eilėraščių rinkinį "Žingsniai takeliu", o štai dabar vėl turime naują rinkinį, trečiąjį, ir tai gana stamboką (160 puslapių) "Tik tau ir man". Pavadinimas lyg ir pabrėžia intymumą ir asmeniškumą. Iš tikrųjų rinkinyje galime išskirti tris svarbesnes temas: 1) tėvynės ir ten pasilikusių artimųjų nostalgija, 2) po Viešpaties ranka, 3) šeimos, namų, savo asmens motyvai. Eilėraščiai ir suskirstyti į tris skyrius, tačiau skyriai nesudaro ribos nei matyvams, nei nuotaikoms, nei formai. Gal pirmajame "Nemainyčiau" labiau vyrauja partiotinė nostalgija, antrajame "Ar atleisi" ir trečiajame "Ant kranto" sąmišiuj pinasi religiniai, asmeniniai, naminiai motyvai.

Paliktos tėvynės ir artimųjų nostalgija kontrastiniu būdu pagauna skaitytoją New Yorko dangoraižių šešėliuose. Tiesa, pirmojo eilėraščio retorinė pradžia nedaro gilesnio įspūdžio, tačiau visai tikime autorės nuoširdumu, kai ji rašo: "Kai pavargus nuo tavo, milžino, plačių ir dundančių pėdų — į anas lygumas, į žydinčių laukų harmoniją savo pėdas sapnų ir savo ilgesį nemirštamą vedu" (7 p.). Sekančiuose trijuose eilėraščiuose pajuntame New Yorką ryto saulėje, jo spindėjimą naktį, jo dangoraižius lietaus debesyse. Pabrėžiame: **pajuntame,** nes autorei pavyko sukurti šiltą nuotaiką, prabilti širdimi. Veda mus autorė ir per pasaulinę parodą, kur dideliam pasauly ir mažytė Lietuva, ant rankų ir širdyse atnešta, turi savo vietą: "Pasauly dideliam ir tavo gėlės žydi — po kryžiumi vainikai sugula kaip broliai . . ." (11 p.). Pačiu stipriausiu knygos eilėraščių reikėtų laikyti kiek palaidos formos, bet gilaus turinio ir stipriai išgyventos nuotaikos kūrinį "Muzikos aidai". Jo akstinas — D. Lapinsko ir A. Stempužienės koncertas Brooklyno kolegijoje. Poetės visas dėmesys sutelktas į mūsų tautosakines gelmes ir į savo tėviškės jaunystės atsiminimus, supintus su dainos nuotaika, artimųjų meile, atsaustus tautosakiniu melodingumu, išsakytus betarpine nuoširdžia lyrika.

Išskirti reikėtų ir keletą kitų: išlaikytos nuotaikos, geros formos "Pavasarėjant" — bundančios, vitaline gyvybe besiveržiančios žolės simbolika čia tikrai šiltai, žmoniškai nuteikianti. Eilėraštis "Rašau laišką" nuteikia atviros, nuoširdžios maldos paprastumu ir kartu gilumu. Gilų įspūdį palieka kad ir toks trumputis eilėraštis, kaip Tyla:

Kodėl tokia tyla visur,
Ir negirdžiu per ją
Net Viešpaties alsavimo
Savoj širdy —
Kodėl tokia sunki tyla?
Jei aš nebegirdžiu,

Tai, Viešpatie,

Ar tu mane girdi?" (69 p.).

Gal kiek ištęstas, bet išlaikytos rezignacinės susimbolintos nuotaikos eilėraštis "Prabėgo vasara". Ir tas knygai vardą davęs "Tik tau ir man" patraukia romantiniu lengvumu, žaismingumu. Negali neįsidėmėti tokių posmų, kaip:

Manasis vėjas sūpuoja žydinčias šakas
Su lizdeliu.
Manasis vėjas
Armoniką užtraukia vakare.
Paskolinčiau jums aš savo vėją —
Taip kvepia jis pavasariais
Ir žiedo švelnumu,
Pabūna jis ir tikras vėjas,
Ir aš pati
Bijoti jo imu (21 p.).

Panašių gražių posmų, ar bent trumpučių blykstelėjimų, rasime dažname O. B. Audronės eilėraštyje.

Tačiau grožėdamiesi tais perliukais, pagirdami autorę už jos "karklo švelnią dūdelę", turime pasakyti ir nusivylimą dėl tų netobulumų, kurių rinkinyje gana apstu. Viena iš rinkinio silpnybių — siauras asmeniškumas, pasakytume, smulkūs šeimos, savų namų reikaliukai. Kad jų vaizdavimas būtų ypatingai vaizdus, apsuptas poetinės nuotaikos, galėtume ir jais grožėtis. Bet tikros poetinės nuotaikos labiausiai ir pasigendame tuose naminių reikaliukų posmuose. Tikroji poezija turi magišką galią. Ji prabyla betarpiškai į skaitytoją. Tada ir siauri asmeniniai pergyvenimai darosi visuotiniai, svarbūs ir gilūs. Šitokių gelmių Audronė savo naminėje poezijoje nepasiekia. Antras netobulumas — prozinių posakių, sąvokinių žodžių, ištisų banalių gabalų gausumas. Kartais net ištisi eilėraščiai. Pavyzdžiu paimkime, kad ir įdomių motyvų, bet publicistiniu būdu parašytą atsiminimų eilėraštį "Išeinate". Neįtikina autorė savo prašymo nuoširdumu ir "Gimimo dienoj", o siauro asmeniškumo, be poetinio polėkio, pavyzdys yra ciklas "Palata vienam". Bėda, kad rašytojui sunku atsisakyti savo kūrinio, nors jis būtų ir labai netobulas. O šiai knygai reikėjo atrankos, reikėjo ir kruopštesnio geriųjų eilėraščių išbaigimo. Gaila, kad rinkinys perdidelis, turįs nereikalingo balasto. Be jo tie gerieji kūriniai, tie puikieji posmai, būtų dar skaidresni, o svarbiausia, svaresni. O. B. Audronė laisvai valdo plunksną eilėraščio technikoje, jai netrūksta gilesnio jausmo, originalaus žvilgsnio į pasaulį, į aplinkos reiškinius, kūrybiniam polėky reiškiasi savaimingai ir stipriai, tik linkėtume kietesnės autokritikos sudarant rinkinius ir auksakalio kantrybės tobulinant kūrinius.

O. B. Audronė, TIK TAU IR MAN, eilėraščiai. Spaudė NIDA PRESS, Londone, 1969 m. Leidinys gerame popieryje, pieštas viršelis, 160 psl. Nepažymėta: leidėjas, dailininkas, kaina.

Svastikos ordenu, o 1939 m. Lietuvos Prezidentas ją atžymėjo skautų medaliu.

Bolševikų antplūdis sunaikino Skautų Sąjungą Lietuvoje. Tremtyje Vokietijos stovyklose Skaučių Seserija atgimė kelių skautininkių pastangomis. Ona Každailavičiūtė - Zailskienė įsteigė Ingolstadte skaučių tuntą; daktarė D. Kesiūnaitė suorganizavo Hanau skaučių tuntą, vadovavo Akademikių Skaučių draugovei, buvo išrinkta Vyriausios skautininkės pavaduotoja. Vyriausia skautininke per visą tremties laiką Vokietijoje buvo rašytoja J. Vaičiūnienė. Kita jos pavaduotoja buvo s. Emilija Putvytė. Mažesni ar didesni skaučių vienetai veikė beveik kiekvienoje lietuvių tremtinių stovykloje. 1948 m. čia buvo 2372 skautės įskaitant 76 skautininkes. Tais metais, per 30 metų skautų sąjūdžio veiklos sukaktuvės buvo suruoštos Vokietijoje dvi didelės skautų ir skaučių stovyklos: viena prie Baltijos jūros, kita kalnuose Mittenwalde.

Pradėjus lietuviams emigruoti į J. A. V. skautininkei J. Grigaliūnienei buvo pavesta suorganizuoti pirmąjį tuntą Čikagoje. Vyriausios skautininkės pareigas nuo to laiko iki dabar pasikeisdamos ėjo O. Zailskienė, d-rė Domininka Kesiūnaitė, Lydija Čepienė (kuri būdama Vokietijoje, dalyvavo 1949 metų viso pasaulio Protestančių Skaučių Konferencijoje Norvegijoje) ir Malvina Jonikienė.

Šiuo metu Skaučių Seserija turi savo vienetus — tuntus, draugoves ar tik pavienius būrelius beveik kiekvienoje lietuvių kolonijoje — Europoje, Australijoje ir Amerikos žemyne. Daugiausia skaučių-skautų yra J.A.V. ir Kanadoje. Sesės skautės kuriasi ir veikia su Skautų Brolijos vienetais ir daugelyje sričių glaudžiai bendradarbiauja, daug rūpesčio dedama jaunų vadovų paruošimui, o skaučių, skautų masei ruošiami įvairūs parengimai, sueigos, konkursai, Kaziuko mugės ir stovyklos. Gresiant naujų kartų ištautėjimui, dabar, be bendros skautybės ideologijos įgyvendinimo, pagrindinis L. S. S-gos tikslas yra skatinti lietuvių tautinę sąmonę ir išlaikyti gimtąją kalbą mūsų jaunime.

• BUTO ĮRENGIMAS

VEDA A. ŠARŪNIENĖ

KOKIUS PIRKTI BALDUS?

Nors ir turint sudarius planą savo namų dekoravimui, atsiranda įvairių problemų, viena iš jų: kaip pasirinkti baldus. Aišku, turime apsispręsti, kuriam tikslui kiekvienas baldas tarnaus, ar turės vieną paskirtį ar kelias.

Pirmiausia reikėtų padiskutuoti vadinamus komplektus ir individualius baldus. Daugeliui vietų namuose geriau tiks paskiri baldai, tuo būdu apstatytas kambarys bus įdomesnis, bet ir komplektus perkant, geriau siekti įvairumo, pav. pora valgomojo kėdžių gali būti kiek skirtingesnių. Gyvenamajam kambaryje gali būti pora vienodų kėdžių, pora stalelių ar komodų, net pora sofų, kitus baldus perkant individualiai.

Turėdami aiškų sąrašą kas reikalinga ir žinodami maždaug ko norime, galime pradėti ieškoti. Baldų dažnai nekeičiame, su jais tenka ilgai gyventi. Apžiūrėkime ne tik žinomas baldų krautuves, bet ir parduodamus iš varžytinių baldus. Kuo daugiau vietų apžiūrėsime, tuo geriau informuotos pirkėjos būsime.

Prieš perkant, turime žinoti, kokią nuotaiką norime namuose turėti ir kokie baldai tą nuotaiką sudarys. Svarbu atskirus baldus gerai suderinti. Bendrai kartu tiks baldai, kurie bus panašūs savo linija, spalva ar medžiaga. Aiškiau apibrėžiant, baldai

su tiesiomis linijomis tiks kartu su baldais lenktomis linijomis. Sunkūs baldai derinsis su sunkiais, o lengvi su lengvais. Baldai padaryti iš to pačio ar panašaus medžio, dažyti ta pačia ar panašia spalva derinsis drauge ir t. t.

Norint įdomumo, t u r ė t ų būti kontrastas nors keliuose elementuose, bet sugrupavime turi būti balansas, proporcija ir ritmo pajautimas.

Turėdami supratimą apie baldų stilius ir pasitikėdami savimi, galime sukurti savo namų vienokią ar kitokią pasirinktą atmosferą. Bet tai ne toks lengvas užsimojimas. Dailininkai dekoratoriai šimtmečiais dirbo toje srityje, jie sukūrė stilius, kurie gali tikti visiems mūsų reikalavimams. Kodėl nepasinaudoti jų talentu?

Geriausiai nusistatyti vieną pagrindinį stilių ir dėl įdomumo akcentui įmaišyti porą kito stiliaus baldų. Parenkant tą patį stilių, turėsim užtenkamai vienodumo, kuris reikalingas vientisumui ir kartu turėsime užtenkamai įvairumo, sudarančio kontrastą, kurio reikalauja mūsų skonis. Naudojant "kontemporary" stilių, matysime, kad baldai yra skirtingesni, nei kituose stiliuose. Dekoruojant moderniškais baldais, kartais sąmoningai tos harmonijos vengiama.

Dekoruojant tradiciniais stiliais, matysime didesnį vientisumą: baldai, kilimai, medžiagos ir dekoratyvios puošmenos tarp savęs glaudžiai panašios, bet kartu duoda reikiamą įvairumą. Pav. tam tikrais laikotarpiais baldai buvo užbaigiami natūralia medžio spalva, paįvairinimui tik vieną kitą paskirą baldą nudažant ar nuvarnišuojant. Toks skirtingai užbaigtas baldas gali tarnauti kaip reikiamas akcentas. Tam tikru laiku Europoje baldai buvo gaminami tame pačiame stiliuje, bet skirtingai. Todėl baldai gaminti Anglijoje, Prancūzijoje ar kituose kraštuose turi užtenkamai panašumo kad galėtų būti grupuojami kartu.

Aišku, baldai, kurie buvo gaminami didikams buvo daug elegantiškesni ir brangesni. Vidutinių pajamų šeima nepajėgė jų įsigyti. Todėl Italijoj, Prancūzijoj ir kituose kraštuose buvo gaminama kita paprastesnė, pigesnė versija eiliniam naudotojui. Taip atsirado vadinami provinciniai baldai (provincial) jie buvo ne taip turtingai išdekoruoti kaip originalūs to stiliaus baldai. Tų baldų stiprumas, paprastumas ir grožis padarė juos populiariais ir Amerikoje. Baldų dirbtuvės išnaudojo tą populiarumą ir masinės gamybos reprodukcijos nc visada išlaikė originalių baldų ypatybes. Bendrai paėmus didesnė dalis tų reprodukcijų yra gerai pagamintos pasirenkant paprastesnes linijas, bet išlaikant stilių.

Ankstyvas amerikietiškas stilius taip pat nukentėjo baldų gamintojų rankose. Paprastumas, stiprumas ir nuoširdumas buvo tų ankstyvųjų amerikoniškų baldų pažymys. Jie dažniausiai buvo užbaigti natūraliu pušies ar klevo medžiu, netūralia ruda medžio spalva. Dabartiniai to stiliaus baldai dažniausiai užbaigiami oranžiniu varnišu, kuris sunkiau pritaikomas prie įvairių spalvų aplinkos.

Aišku, yra ir gerų reprodukcijų, jų galima rasti krautuvėse, kurios parduoda tikrus antikus. Jie dažnai atrodo apdaužyti ir seni, bet tai dalis jų žavumo.

Aštuoniolikto šimtmečio angliški "Georgian" baldai buvo mėgiami dėl savo gražių linijų ir mahagony puikaus užbaigimo. Užsibaigus originalams, kad patenkinus pareikalavimą, baldų gamintojai padarė daug pigesnių reprodukcijų, sumažindami tų baldų standartą.

"Georgian" baldams nustojus populiarumo, prancūziški antikai ir jų reprodukcijos įgavo vis svarbesnę vietą turtingųjų namuose. Iš Liudviko XV ir Liudviko XVI laikotarpio baldų dekoratoriai padaro nuostabius dalykus. Kiti šiandien sutinkami stiliai yra klasicistiniai (directoire ir empire). Tie stiliai buvo sukurti Prancūzijoj Napoleono viešpatavimo metu.

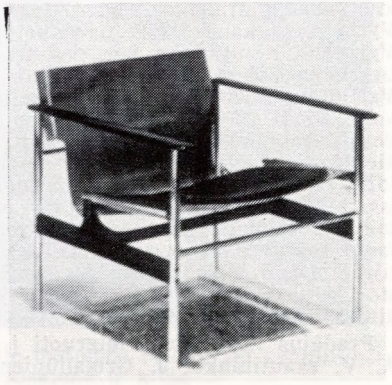

Šiuo metu taip pat yra labai populiarus ispaniškas stilius. Dabar ispaniško stiliaus baldai yra gaminami lengvesni ir mažesni nei 1920 metais, kada jis buvo taip pat plačiai naudojamas.

Kalbant apie antikus, reikėtų paminėti naujai pagamintus "antikus". Nauji baldai yra dirbtiniai pasendinami, padaromos dirbtinos kirminų išlandžiotos skylės, "nudėvėti" kampai ir "senoviškas" užbaigimas, kas duoda gana autentišką antikų vaizdą.

Šiuo metu, kada turime tokį didelį baldų pasirinkimą, dažnai sunku padaryti sprendimą ir išsirinkti. Kyla klausimas, ar laikytis vieno stiliaus ar derinti kelis. Reikia atsiminti, kad geriau ieškoti daugiau panašumo nei kontrastų.

Nesvarbu kaip tas mums nepatiktų, dekoravimo mados keičiasi, tai vienas, tai kitas stilius būna populiaresnis. Baldai yra taip brangūs, kad būtų neprotinga sekti kiekvieną mados pakeitimą, keičiant baldus. Lengviau kiek modifikuoti, įvedant smulkesnių pakeitimų, pakeitimas stimuliuoja, be to keičiasi papročiai, gyvenimo sąlygos ir reikalavimai. Viena dekoravimo mokykla galvoja, kad seni baldai turi būti pakeičiami naujais, moderniais, pritaikintais dabartinio gyvenimo sąlygoms, kita — kad geriausi ankstyvesnio dekoravimo pavyzdžiai turi būti išrenkami ir pritaikomi dabartiniam gyvenimui. Modernus dekoravimo stilius yra šaltesnis, tradiciniai baldai sudaro jaukesnę atmosferą, be to sintetinės medžiagos padaro ir tradicinius baldus praktiškesniais.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA IRENA KAIRIENĖ

SEKANTIEMS DEŠIMTMEČIAMS

Montrealio McGill universiteto profesorius ir astrologas John Manolesco, pasižiūrėjęs atidžiai į žvaigždes, išskaitė iš jų ką žmonės dėvės sekančiais dešimtmečiais:

Vyrai skus galvas plikai arba nešios labai trumpus plaukus, o tie, kurie turi garbanuotus plaukus, juos ištiesins.

Ūsai nebebus madoje, bet mažos barzdos bus dėvimos, kad vyrai atsiskirtų nuo moterų.

Vyrai dėvės atsegtus marškinius, kad parodytų savo plaukuotas krūtines.

Visokie mistiniai ornamentai puoš vyrų ir moterų rūbus.

Daug dėmesio bus kreipiama į akis ir akių vokus. Juos dažys ir vyrai ir moterys.

Lūpų pieštukas pranyks, bet lūpos bus tepamos perregimu, bespalviu, drėgnu kremu.

Moterys dėvės daug tamsių spalvų, su metaliniais mėlynos ir oranžinės spalvos raštais.

Kasdieninės mados bus labai paprastos — švarkas ir kelnės arba be rankovių palaidinė.

Moterys nebedėvės liemenių ir liesos moterys vaikščios neuždengtom krūtinėm.

Siuvinėti ir išpuošti diržai bus dėvimi vyrų ir moterų.

Rankinukai mažės ir mažės, kol pagaliau mažos piniginės bus rišamos prie diržų.

Mini sijonėliai pranyks ir vietoj jų bus dėvimos siauros kelnės.

Galvos bus puošiamos kaspinais ir brangakmeniais.

Moterys bus visos liesos. Jos dažys plaukus nenatūraliom spalvom — turkyzine, žalia arba raudona. Vyrai dažys savo plaukus sidabrine spalva. Moterys kirps nagus trumpai ir dažys sidabriniai ar auksiniai. Grožio salonuose bus daktarai, kurie atlikinės grožio operacijas bio-chemijos pagelba.

Sekančiame dešimtmetyje bus dėvimos perregimos pirštinės apsaugoti rankas nuo bakterijų ir dulkių. Gale šimtmečio žmonės nešios plastikines kaukes nuo oro užteršimo.

Vyrai pradės dėvėti apirankes ant kojų.

Indiškas sari bus dėvimas vakariniam pasipuošimui.

Parukai ir kaklaraiščiai visai pranyks.

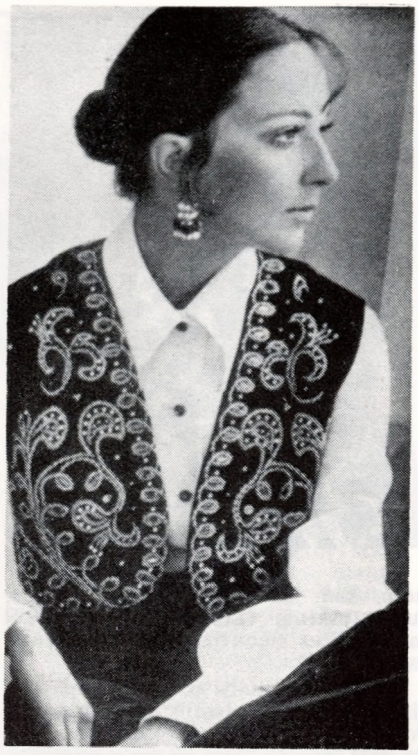
Vyrai turės daugiau laisvo laiko ir dalyvaus įvairiuose lauko žaidimuose. Moterys dirbs daugiau, kiekviena moteris dirbs maždaug šešias valandas į dieną.

2000 metais moterų įtaka sustiprės ir jos užims visas vadovaujamas vietas politiniame ir kultūriniame gyvenime.

Daugumas šiandien žinomų ligų pranyks, bet oro užteršimas sukels visą eilę naujų ligų. Širdys, inkstai ir kitokie organai bus lengvai perkeliami iš gyvulių į žmones.

Žmonių amžius bus pailgintas iki 90 ir 100 metų.

MĖNULIO BATAI

Atrodo, kad batų gamintojai ruošiasi gyvenimui ant mėnulio.

Viena Čikagos batų madų kūrėja — Eva Sonnino patiekė įdomią ir niekad nematytą sandalų kolekciją. Jie tikrai atrodo labai futuristiškai, nežemiškai, lyg iš mėnulio nukritę. Ji ir pavadino tuos batus "Moonwalkers". Stori platforminiai padai dažnai pritvirtinami prie kojų varinėmis plokštelėmis, auksinėm grandinėlėm ar metalu papuoštais odiniais diržais.

MAXI — PAJUOKA, PALAIMA AR PROBLEMA

Yra plačiai pasklidęs juokas, kad autobusų šoferiai prašo merginas, dėvinčias maxi paltus pereiti į autobuso užpakalį. Tuo būdu švariai nušluojamos autobuso grindys. Merginos, dėvinčios maxi, turi parodyti nemažai drąsos ir ištvermės, nes jie nepraktiški lipant laiptais, nepatogūs giliam sniege, užkliūva elevatoriuose ir dvigubai daugiau kaštuoja išvalyti. Viena žurnalistė iš Šiaurės-Vakarų teritorijos pasa-

kojo, kad jos maxi sukėlęs gardaus juoko eskimų vaikučiams ir be to maxi paltas nebuvęs toks šiltas kaip eskimų parka.

Kanados spaudos pravestas apklausinėjimas davė įdomių rezultatų. St. John's, Newfoundlande, viena mergina dėvi senelės prieš 60 metų numegztą maxi paltą. Kitchener'y gyvenanti ponia pirko savo maxi varžytinėse, prieš 40 metų.

Viena Toronto krautuvė šiemet pardavė 800 kariuomenės milinių po $12.95. Jas pirko ir merginos ir jaunuoliai vietoje maxi.

Kartais moterys nešioja maxi, kad patrauktų dėmesį, kartais dėl šilumos. Viena vankuverietė sako dėvinti savo maxi tik vakarais, nes jis esąs toks elegantiškas. Mergaitė iš Quebec'o labai vertinanti maxi, nes jį dėvėdama, ji išmokusi vaikščiot kaip dama. "Vaikščiodama aš esu priversta žengti labai mažais žingsneliais ir tuo būdu jaučiuosi daug moteriškesnė, negu su trumpa suknele."

Vienas Montrealio vyriškų madų kūrėjas prisipažįsta taip užkliuvęs už savo maxi, kad vos neišsinarinęs kojos. Dabar jis suprojektavo trumpesnį maxi vyrams.

Vėl kita mergina laiko savo paltą pavasariui. "Vėjuotą dieną su juo tikras vargas, jis pinasi tarp kojų ir negali paeiti. Kai gilus sniegas, aš bijau jį sutepti."

Daugelis rūbų krautuvių savininkų maxi labai patenkinti. Tie apsiaustai žymiai pakėlė jų žieminių paltų pardavimo skaičių. Kai kuriose vietovėse iš visų parduotų paltų, maxi sudarė 65%. Daugiausia juos pirko merginos tarp 15 ir 25 metų amžiaus. Tačiau viena Ottawos krautuvė pardavė maxi 70 metų poniai. Kadangi tuos paltus perka dažniausiai jaunimas, jie nebuvo gaminami iš brangių medžiagų. Vidutinė jų kaina yra tarp 40 ir 70 dolerių. Halifax'e populiariausi paltai kaštavo 50 dolerių. Manoma, kad tai tik praeinanti mada ir po poros metų jų niekas nebeatsimins.

Kaikurios krautuvės jau apsirūpino maxi pavasariniam pardavimui. Jie dažnai siuvami iš šlapiai atrodančios plastikos ir dėvimi kaip lietpalčiai.

PAPUOŠALAI

Paskutiniaisiais metais papuošalų pavidalai smarkiai pasikeitė. Kad ir kasdien nešiojami laikrodžiai, prieš dešimtį metų jie buvo apskriti. Vėliau juos gamino kampuotus, o dabar jie įvairiausių įmanomų formų — apskriti, pailgi, visai nesimetriški, papuošti brangakmeniais, metalo graviūra ir neįprastais dirželiais bei apirankėmis. Naujausias modelis pasirodė su perlinėmis rodyklėmis ir skaitlinėmis iš brangakmenių.

Auskarų forma taip pat keičiasi. Vakarui maži auskarai visai nebedėvimi. Jų vietą užėmė ilgi, beveik pečius siekiantys, brangakmeniais puošti auskarai, kurie atrodo kaip siūbuojantys kandeliabrai. Dieną nešiojami auskarai taip pat didesni ir egzotiškų pavidalų. Surazgyta auksinė ar sidabrinė viela, didžiulės sagos, nesimetriškų formų emaliuotas varis, plastika, oksiduotas, senai atrodantis sidabras — tai vis medžiagos auskarams. Kuo jie didesni, kuo svaresni, tuo geriau.

RUDI GERNREICH

Amerikos madų kūrėjas Rudi Gernreich vėl pagarsėjo savo neįprastom idėjom. Savo pavasarinėj parodoj jis patiekė du modelius, kurie sukėlė nusistebėjimo, pajuokos ir pasipiktinimo visame madų pasaulyje. Jo pranašavimu, sekančiame dešimtmetyje vyrai ir moterys skusis galvas plikai ir dėvės vienodus drabužius. Jei šilta jie nedėvės jokių rūbų, bet dažys kūną dažais. Jo modeliai — vyras ir moteris — tikrai pasirodė parodoje nuskustom galvom ir pliki.

New Yorko'o madų kurėjos Adelės Simpson nuomone, tai juokinga, nes dabar žmonės bando rengtis taip, kaip jiems patinka, tai yra savęs išreiškimo amžius, tad kaip gi galima jiems primesti uniformines plikas galvas ir drabužius, kurie primena bulvių maišus.

Pagarsėjęs plaukų stilistas Kenneth paklausė: "Kodėl gi pats Rudi nenusiskuto savo gaurų ir kodėl jis pats nevaikšto plikas?" Toliau jis komentavo: "Aš nemanau, kad žmonės liausis norėję vienas kitam patikti. Taip pat nemanau, kad visi norėtų vienodai atrodyti."

Skaitykite ir platinkite "MOTERĮ"

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

"Baba au rum"

2 puodukai miltų,
¼ puoduko cukraus,
1 pakelis džiovintų mielių,
½ puoduko vandens,
½ puoduko pieno,
¼ puoduko sviesto ar margarino,
3 kiaušiniai.

Gerai sumaišyti pusę puoduko miltų su cukrum ir mielėmis dideliam inde. Vandenį, pieną ir sviestą sudėti į puodelį ir kaitinti, kol bus perkaršta rankomis paliesti. Pamažu šį skystį supilti į sausus produktus inde ir gerai išmaišyti-išplakti. Dadėti kiaušinius ir puoduką miltų vis gerai tebeplakant. Tada įmaišyti likusius miltus, kad tešla pasidarytų tiršta. Tešlą uždengus padėti šiltoje vietoje ir leisti pakilti, bent valandai laiko (kol atsiras burbuliukai). Pamušti tešlą, kad atkristų ir supilti į gerai išteptą apvalią su skyle formą. Leisti vėl pakilti dar apie 30 min. Kepti prie 350° apie pusę valandos ar kol įkištas pagaliukas, ištrauktas bus švarus.

Romo sirupas

½ puoduko cukraus,
¼ puoduko vandens,
¼ puoduko apelsinų sunkos,
1 šaukštas romo ekstrakto.

Cukrų ir vandenį užvirinti. Nuėmus nuo ugnies supilti apelsinų sunką ir romo ekstraktą gerai pamaišant.

Užpilti ant pyrago ir duoti į stalą papuošiant plakta grietinėle.

Jautienos kamuoliukai

1½ svaro jautienos (round steak), supjaustytos ½ iščo storumo,
2 šaukštai alyvų aliejaus,
1 kapotas svogūnas,
1 skiautelė sutrinto česnako,
1 puodukas razinų,
¾ šaukštelio druskos,
¼ šaukštelio pipirų,
⅛ šaukštelio malto muškato riešuto (nutmeg),
1 gerai išplaktas kiaušinis,
⅓ puoduko miltų,
4 šaukštai sviesto,
1 puodukas jautienos buliono,
1 lauro lapelis (bayleaf).

Supjaustyti mėsą 5 inčų ketvirtainės formos gabalais. Pakaitinti aliejų keptuvėje, dadėti kapotą svogūną ir sutrintą česnaką, pakepti ant lengvos ugnies, kol suminkštės. Nuėmus nuo ugnies leisti atvėsti. Tada sudėti razinas, druską, pipirus, muškato riešutą ir kiaušinį, gerai išmaišyti. Šios masės dėti po šaukštą į vidurį kiekvieno mėsos gabaliuko. Mėsą susukti ir aprišti siūlu. Susuktą mėsą apiberti miltais. Sviestą išleisti keptuvėje, sudėti mėsą ir apkepinti, kad visi šonai vienodai paruduotų. Dadėti jautienos bulioną ir lauro lapelį. Uždengus keptuvę ant lengos ugnies dar palaikyti apie 1½ valandos ar kol mėsa bus iškepusi. Karts nuo karto pavartyti ir reikalui esant dapilti buliono ar vandens. Duoti į stalą su virtomis daržovėmis: morkom, žirniukais, pupelėm.

* * *

Lengvai užkandai yra daromos "canapé", jomis vaišinami svečiai, ypatingai prie stipresnių gėrimų.

Skandinavų "canapé"

½ puoduko minkšto sviesto,
1 šaukštas DiJon garstyčių arba
½ šaukštelio garstyčių miltelių,
2 dėžutės sardinių aliejuje, baltos duonos.

Sviestą sumaišyti su garstyčiomis ir aptepti paruoštą duoną ant viršaus uždedant po sardinę. Sudėti ant sausainiams kepti skardos ir įdėti į krosnį kokiai 10 minučių. Duoti į stalą karštus. Duoną naudoti baltą, dienos senumo. Nupjaustyti plutą, riekutes pjaustyti pailgai ar trikampio formos, bet kad nebūtų didesnės kaip du kąsniai. Šiuos duonos gabaliukus pakepinti riebaluose, (pusė sviesto, pusė aliejaus) kol lengvai paruduos abi pusės. Nusausinti ant popierinio rankšluosčio. Tada daryti canapės. Visuomet duoti karštas, nes kitaip duona suminkštėja.

Tunos ir sūrio canapės

1 dėžutė (6 uncijų) tunos aliejuje,
¾ puoduko tarkuoto sūrio "provolone",
1 šaukštas smulkiai kapoto svogūno,
1 šaukštas 35% grietinėlės.

Tuną sutrinti esančiam dėžutėje aliejuje. Dadėti sūrį ir svogūną ir gerai išmaišyti pridedant grietinėlę. Norint galima dar dadėti mėgstamų prieskonių. Šią masę tepti ant koktailio sausainiukų.

Sardinių pampuškėlės

2 dėžutės (3¼ uncijos) sardinių,
48 apvalūs sausainiukai,
3 kiaušinio baltymai,
½ šaukštelio "worcester sauce" padažo,
1 šaukštelis smulkiai kapoto svogūno,
¾ puoduko tarkuoto sūrio "cheddar".

Nusausinti sardines ir supjaustyti kąsnio dydžio gabaliukais. Išdėstyti ant sausainiuko vidurio. Kiaušinio baltymus išplakti iki putos. Palengva įmaišyti worcester padažą, kapotą svogūną ir sūrį. Šios masės dėti po šaukštelį ant kiekvienos sardinės uždėtos ant sausainio. Įkaitinti krosnį iki 450° ir kepti juos sudėjus ant aluminijaus popierio lapo apie 8 minutes ar kol pasidarys pampuškėlės ir pagels.

Salierų koteliai su sūriu ir riešutais

1 pundelis gerų salierų,
4 uncijos minkšto grietininio sūrio,
1 šaukštas kapotų riešutų "walnuts",
druskos ir "cayenne" maltų pipirų.

Salierus nuplauti ir supjaustyti 3 inčų ilgio gabaliukais. Sūrį suminkštinti pamušant rankomis ir dadėti kapotus riešutus gerai paskleidžiant po sūrį. Taip pat druską ir pipirus. Su šia mase pripildyti paruoštų salierų griovelius.

Salierų koteliai su raudonais ikrais

½ svaro grietininio sūrio,
1 šaukštas tarkuoto svogūno,
⅓ puoduko kapotų petražolių,
⅓ puoduko raudonų (salmon) ikrų,
druskos ir pipirų pagal skonį.

Sūrį sudėti į dubenėlį ir ištrinti. Dadėti tarkuotą svogūną, kapotas petražoles, druską ir pipirus. Viską sumaišyti ir pamažu, kad kiaušinėliai nesusproginėtų, įmaišyti ikrus. Uždengus dubenėlį padėti į šaldytuvą. Prieš duodant salierų griovelius pripildyti šia mase ir, jeigu mėgstate, truputi užberti paprikos.

Kimšti kiaušiniai

6 kietai virti kiaušiniai,
¼ šaukštelio druskos,
¾ šaukštelio paruoštų garstyčių,
2 šaukštai majonėzo,

Prieskoniai pagal skonį: svogūno milteliai, pipirai, paprika, kapotos petražolės ar žali svogūnėliai.

Kietai išvirtus kiaušinius perpjauti pusiau išilgai. Išimti kiaušinių trynius ir pertrinti per retą sietelį. Sudėti likusius produktus ir prieskonius ir gerai išsukti, kad masė būtų lygi ir lengva. Jeigu reikia, dadėti dar majonėzo. Šią masę sudėti į kiaušinių baltymų puses, tik nesuspausti. Viršų apiberti paprika ar kapotom petražolėm.

Ponios Nixon kalakuto paruošimo receptas gautas, kai buvo įteikiamas Prezidentui 40 svarų kalakutas Padėkos Dienos proga.

(10-12 svarų kalakutui)

1 valg. šaukštas sviesto,
2 riekelės lašiniukų, smulkiai supjaustytų,
1 puodelis kapotų salierų,
½ puodelio razinų,
4 puodeliai nuluptų, sukapotų obuolių,
6 puodeliai šviežios baltos duonos supjaustytos ketvirtukais,
4 puodeliai išvirtų valgomų kaštonų, išgvildentų ir sukapotų,
1 šaukštas druskos,
1 valg. šaukštas kapotų žalių petruškų,
1 valg. šaukštas paukštienos prieskonių,
2 kiaušiniai,
1 puodelis šilto pieno.

Didelėje keptuvėje pakepinti apie 5 min. sviestą, lašiniukus, svogūnus ir salierus (kol suminkštės). Dideliame dubenyje lengvai sumaišyti likusius produktus, pabaigoje įpilti pieną ir įmaišyti kiaušinius. Tuo mišiniu prikimšti kalakutą, apdangti aliuminiaus poperiu ir kepti prie 375° F. Kai įkišto į kalakuto raumenis termometro temperatūra pasieks 180-185° F., nuimti aliuminijaus lapą, palaistyti kalakutą sviestu ir pakelti orkaitės temperatūrą ligi 450°, kol gražiai apgeltonuos.

• Apelsinus arba citrinas reikia labai gerai nuplauti, paskui nuplikyti verdančiu vandeniu ir sausai švaria servetėle nušluostyti. Po to tarka nutarkuoti žievelę, įdėti cukraus (vienas šaukštas dešimčiai vaisių žievelių). Gautą masę įdėti į stiklainį. Ją galima naudoti uogienėms, kisieliui, kompotui, arbatai. Laikyti reikia šaltoje vietoje. Geriau uždaryti stikliniais arba metaliniais dangteliais. Citrinas, nuėmus žievelę, supiaustykite ir užpilkite cukrumi. Citrinų, apelsinų skilteles galima įdėti į arbatą ir į šaltus gėrimus.

• Rūgščių vaisių kompotui reikia daug cukraus. Įberkite žiupsnelį druskos, ir mažiau jausis rūgštumas.

• Aliumininiai puodai bus švarūs ir blizgės, jei į vandenį, kuriuo plaunate, įpilsite keletą lašų amoniako.

• Kad druska būtų sausa ir trapi, įdėkite į druskinę 2—3 ryžių grūdelius— jie sutrauk drėgmę.

• Padažas bus be gumuliukų, jei miltus pirma išleisite pasūdytame vandenyje.

• Jei kamštis didelis ir nelenda į butelio kaklelį, įmerkite jį kelioms minutėms į verdantį vandenį.

* * *

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

K. K. M. DRAUGIJOS ŠV. JONO KR. PARAPIJOS SKYRIAUS 1969 METŲ VEIKLOS APŽVALGA

Šios parapijos K. M. D-jos narės daug kartų pavadintos darbščiomis bitelėmis. Tuo norima pabrėžti, kad jos labai darbščios ir susiklausančios. Tiesa, darbštumu ir sugyvenimu vargiai kita organizacija galėtų pralenkti.

1969 m. valdyba posėdžiavo 3 kartus, o nariai susirinko 4 kartus. Nuveikta daugiausia karitatyvinėj srity. Visi Toronte gyveną lietuviai, nežiūrint religijų, pažiūrų skirtumo lankomi ligoninėse, namuose ar prieglaudose. Kreipiamas dėmesys vargan pakliuvusioms šeimoms. Šelpiama pagal išgales ir reikalą: vieniems užtenka gėlių, kitiems reikia pinigais, maisto pakietėliais ar patarnavimu (nuvežant į ligoninę ar parvežant). Šiemet (1969 m.) aplankyta apie 60 ligonių ar senelių.

Po Velykinio susikaupimo parapijos salėj ruošiama agapė kas metai. Stalus paruošia ir pyragus iškepa draugijos narės. Užgavėnių proga narės ruošia blynų balių, kurio pelnas skiriamas šalpos reikalams. Dau parapijiečiams pasitarnauja mūsų narės išlaikydamos kavinę. Ši kavinė veikia nuo 1963 metų. Narės verda kavą, narės atneša užkandžių, o parapijiečiai renkasi kavinėn sušilti, pasimatyti su draugais, pažįstamais ir, žinoma, pasivaišinti. Gautos pajamos lieka draugijai.

1969 metais įvyko įvairių tautų pasirodymai "Karavanas". Mūsų dalis narių, pasipuošę tautiniais rūbais, prisidėjo ten darbu, kepiniais ir eksponatais. Labai daug eksponatų dovanojo mūsų narės nacionaliniam muziejui Otavoje.

Vasario 16 dieną narės pasipuošusios tautiniais rūbais (kurios turėjo) skaitlingai dalyvavo bažnyčioj ir iškilmingame posėdyje.

1969 m. skyrius neteko labai taurios, pareigingos valdybos narės p. V. Steponaitienės. Narės gausiais dalyvavo jos laidotuvėse. Atlydėjus karstą bažnyčion narės pasitiko su žvakėmis rankose, o kapinėse pasakyta atsisveikinimo kalbų. Valdybos rūpesčiu Velionė prieš mirtį pakelta garbės nare. Skyriaus narės geriausios parapijos talkininkės, o talkos dažnai reikia. Parapijos klebonas kun P. Ažubalis yra skyriaus dvasios vadas ir nuoširdus draugijos rėmėjas.

Draugija iš kasos išleido: paminklo statybai liet. kapinėse $100, "Tėviškės Žiburiams" — $25, Ansambliui "Birbynė" — $25, Centro valdybai — $25. užsakyta "Tėviškės Žiburiai" (Vokietijoj studijuojantiems) — $25.

Dvasiniuose ir materialiniuose reikaluose mus remia dvasios vadas kun. P. Ažubalis. Ateity stengsimės, kad tiesa būtų nepažeidžiama ir kad meilė būtų ugdoma narių ir visų žmonių širdyse.

Narė

LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ ORGANIZACIJŲ PASAULINĖ SĄJUNGA (LKMOPS) TARPTAUTINĖJE VEIKLOJE

Baigiantis 1969 m. B. Šlepetytė-Venskuvienė — LKMOPS atstovė prie Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos (WUCWO) patiekė pranešimą apie tų metų tarptautinę veiklą.

1969 metai buvo judrūs Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos veikloje ir sėkmingi Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos reprezentacijai.

Paminėtini svarbesni tų metų tarptautinės veiklos momentai:

Europos katalikių moterų suvažiavimas

1969 m. sausio mėn. 22-26 d. d. Ženevoje įvyko Pasaulinės Katalikių Moterų Organizacijų Unijos (WUCWO) suorganizuotas Europos katalikių moterų suvažiavimas.

Šiame tarptautiniame suvažiavime dalyvavo 25-kių Europos kraštų katalikių moterų organizacijų atstovės, daugumoje vadovės. Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinę Sąjunga atstovavo jos atstovė prie WUCWO B. Šlepetytė-Venskuvienė.

Suvažiavime susipažinta su kiekvieno atstovaujamo Europos krašto katalikių moterų organizacine veikla, ieškant bendros akcijos tikslų bei būdų tarptautinėje plotmėje. Be to, svarstytos sekančios temos: Bažnyčia Europoje, Moters įnašas Europos vieningumo ugdyme ir Emigracija Europoje.

Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos atstovė prie WUCWO suvažiavime padarė pranešimą apie LKMOPS veiklą, taip pat informavo apie Bažnyčios padėtį sovietų okupuotoje Lietuvoje ir ten esamas religinio gyvenimo sąlygas.

Europos katalikių moterų suvažiavimo Ženevoje metu LKMOPS atstovė, be to, gausiai išdalino dokumentacijos ir literatūros pavergtos Lietuvos klausimais.

Tarptautinis kolokvijumas

1969 m. balandžio mėn. 16-17 d. d. Paryžiuje įvyko Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos suorganizuotas tarptautinis kolokvijumas, tema: "Moteris Bažnyčioje ir kanono teisė", kuris buvo skirtas katalikių moterų organizacijų vadovėms ir ekspertams. Buvo taip pat pakviesti dalyvauti kitų tarptautinių katalikiškų organizacijų atstovai. Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinę Sąjungą ir pavergtų tautų katalikių organizacijas kolokvijume atstovavo B. Venskuvienė.

Šiame tarptautiniame kolokvijume skaitytos sekančios paskaitos: 1. "Moteris teologijos istorijoje" (skaitė Kan. J. M. Aubert — Prancūzija), 2. "Pasaulio ir Bažnyčios pažiūrų į moterį evoliucija" (Sesuo Joan Bland — J. A. V-bės), 3. "Naujasis moters vaizdas" (skaitė Prof. Yvonne Pelle-Duelle — Prancūzija), 4. "Kanono teisės istorija ir tendencijos" (skaitė Tėvas R. Mailleux, OFM — Prancūzija), 5. "Kai kurie konkretūs kanono teisės aspektai" (Teisininkė Dr. Burgin-Kreis — Šveicarija).

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos Toronto Šv. Jono Kr. parapijos skyriaus dabartinė valdyba. Iš kairės: dvasios vadas kun. P. Ažubalis, jau 20 metų kai globoja šį skyrių pirm. V. Ottienė, buv. ilgametė pirmininkė ir skyriaus garbės narė O. Jonaitienė, vicepirmininkė M. Norkienė, išdininkė A. Smailienė; antroje eilėje: sekretorė A. Šimkevičienė, valdybos narė Br. Čirūnienė, kultūriniams parengimams R. Sirutienė, ligonių lankymui M. Žekienė ir O. Demantavičienė.

Po paskaitų, darbo grupėse diskutuoti bei aptarti visi kolokvijumo temos aspektai bei išreikšti pageidavimai, kurie buvo priimti domėn WUCWO ruošiant memorandumą Vatikano Kanono Teisės Reformos Komisijai.

Pats kolokvijumas minima tema suruoštas paskutinio Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos kongreso pageidavimu. Tenka priminti, kad WUCWO kongresas, įvykęs 1967 m. rudenį Romoje, savo rezoliucijose tarp eilės kitų klausimų pabrėžė būtinybę tiksliai nusakyti moters vietą Bažnyčioje, prašant pakeitimų tuose Kanono Teisės paragrafuose, kurie tiesioginiai liečia moterį.

Išeinant iš WUCWO kongreso bei minimo kolokvijumo pageidavimų, WUCWO Tarpt. Biūrui buvo pavesta visu šiuo klausimu paruošti ir įteikti Vatikanui memorandumą.

Šis memorandumas paruoštas, priimtas WUCWO Tarpt. Biūro ir WUCWo Pirmininkės įteiktas per Vatikano Pasaulieičių Tarybą Kanono Teisės Reformos Komisijai.

WUCWO Tarpt. Biūro ir komisijų posėdžiai

Tarpt. Biūro posėdžiai įvyko 1969 m. balandžio mėn. 18-22 d. d. Paryžiuje ir lapkričio mėn. 6-11 d. d. Poissy — Prancūzijoje. LKMOPS atstovė B. Venskuvienė visuose posėdžiuose dalyvavo.

Abiejose Tarpt. Biūro sesijose pirmoje eilėje rūpintasi naujų Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos tikslų bei uždavinių, taip pat naujos struktūros projektų paruošimu. Tai didelis darbas, ant kurio remsis visa artimiausia WUCWO veiklos ateitis.

Būsimos veiklos ir struktūros projektai baigiami paruošti ir bus išsiuntinėti WUCWO priklausančioms organizacijoms, kad jos iš savo pusės patiektų sugestijas bei pasiūlimus.

Šie WUCWO pertvarkymai vyksta atsižvelgiant į Vatikano II-jo suvažiavimo gaires ir paskutinio WUCWO kongreso bei Tarybos suvažiavimo pageidavimus.

1970 m. spalių mėn. Belgijoje įvyks Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos suvažiavimas, kurio metu bus priimti Tarpt. Biūro paruošti nauji WUCWO statutai bei patvirtintos naujos veiklos gairės.

Be Tarpt. Biūro posėdžių, WUCWO veiklos bei struktūros naujam pertvarkymui veikia sudarytos Ad-Hoc Komisijos. Eilėje jų pastoviai darbavosi ir LKMOPS atstovė B. Venskuvienė. Komisijos 1969 m. posėdžiavo dažniausiai Paryžiuje, bet taip pat kitose Europos vietovėse — Briuselyje, Madride ir kitur.

WUCWO Pirmininkė lietuvaičių tarpe

Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Pirmininkės Dr. Aldonos Šlepetytės-Janačienės atsilankymo Paryžiuje proga, LKMOPS atstovė liepos mėn. 5 d. suruošė pas save priėmimą. Be kitų įvairių Europos kraštų katalikių veikėjų, į priėmimą atsilankė Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos Pirmininkė P. Bellosillo.

Viešnios ir WUCWO Pirmininkė buvo išsamiai supažindintos su dabartine Lietuvos padėtimi bei LKMOPS veikla.

Tenka pabrėžti, kad, bendrai, WUCWO yra labai atydi pavergtos Lietuvos klausimams ir šios didžiulės tarptautinės katalikių organizacijos Pirmininkė P. Bellosillo yra nuolat susirūpinusi bei pastoviai seka pavergtų lietuvių dabartinį likimą.

LKMOPS Pirmininkė Dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė prieš išvykdama iš Paryžiaus padarė vizitą WUCWO Centrui, kur buvo gražiai ir šiltai priimta.

Įvairių kraštų katalikių moterų vadovių vizitai LKMOPS atstovei

Paskutinių mėnesių bėgyje pas LKMOPS atstovę B. Venskuvienę lankėsi: Dr. E. Strachotinsky — Austrijos Katalikių Moterų Akcijos vadovė tarptautiniams ryšiams ir WUCWO gen. sekretorė, Y. Darbre — Šveicarijos Katalikių Moterų Lygos Pirmininkė, Dr. G. Ehrle — Vokietijos Katalikių Moterų Organizacijų Sąjungos Pirmininkė, E. Cumella — WUCWO Sekretoriato Pietų Amerikai Pirmininkė ir žymi Argentinos katalikių moterų veikėja, C. Cueto de Reyes — Meksikos Katalikių Moterų Akcijos Pirmininkė.

Visos yra LKMOPS atstovės B. Venskuvienės ilgametės bičiulės ir WUCWO Tarpt. Biūro narės, jautrios Lietuvos laisvės bylai.

Bendrai, ilgus metus ištvermingai veikdama, Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinė Sąjunga yra įsigijusi per tarptautinę veiklą daug artimų ir reikšmingų Lietuvai draugų.

* * *

Tektų atskirai daryti Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos (WUCWO) 1969 metų veiklos apžvalgą, kuri labai palti ir šakota bei apima visus kontinentus, įvairias gyvenimo sritis.

Šia trumpa 1969 metų veiklos apžvalga palietėme suglaustai tik Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos (LKMOPS) atstovavimą.

LKMOPS informacija

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos skyrių atstmovių suvažiavimas įvyks 1970 m. balandžio mėn. 18 d. Toronte, Prisikėlimo parapijos patalpose 1011 College Street

Numatyta sekanti darbotvarkė:

1. Registracija.
2. Suvažiavimo atidarymas.
3. Invokacija.
4. Prezidiumo kvietimas.
5. Rinkimų ir rezoliucijų komisijų kvietimas.
6. Praeito suvažiavimo protokolo skaitymas.
7. Pranešimai.
   a) Centro valdybos,
   b) Centro valdybos revizijos komisijos,
   c) "Moters" žurnalo redakcijos,
   d) "Moters" žurnalo administracijos,
   e) K. L. K. M. D-jos skyrių.

1.00 val. bendri pietūs tose pačiose patalpose (kavinėje).

Popietinio posėdžio darbotvarkė:

1. Naujos centro valdybos ir revizijos komisijos rinkimai.
2. Pasiūlymai, sumanymai bei diskusijos.
3. Paskaita.

Dešimties metų jubilėjų atšventė Delhi, Ont. lietuvių parapija, kuriai sėkmingai vadovauja kun. dr. J. Gutauskas. Prie parapijos gražiai veikia L. K. Mot. d-jos skyrius. Sukaktuvių proga narė B. Vytienė sukūrė eilėraštį, kuriame nuoširdžiai išreiškta lietuviškos aplinkos nuotaika.

BIRUTĖ VYTIENĖ

BAŽNYTĖLĖ

Papuoštas kryžius tulpėm,
aptvertas tvorele,
prie jo mūs bažnytėlė
graži, jauki, miela.

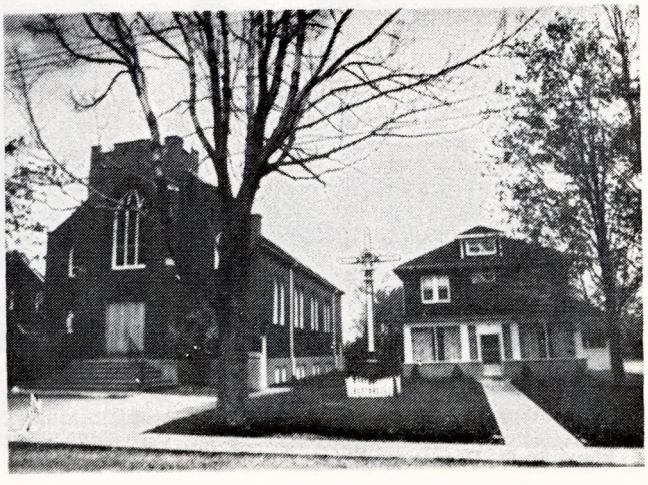
Žengi vidun — ten dega
šviesėlė amžina,
ji rūpestingos rankos
mums šviečia įžiebta.

Svečion šalin atklydęs,
kur žmonės svetimi,
savojoj bažnytėlėj
tu tėviškę randi.

Vaikeliai čia ateina
išmokt pirmos maldos,
sava kalba gimtąja
Jam garbę atiduos,

"Pulkim ant kelių" giedant
suklumpame visi,
dėkoti Visagaliui
juk pareiga šviesi.

Mažytė bažnytėlė
miestelio pakrašty,
kiek tyro džiaugsmo teiki
tu mums svečioj šaly!

LIETUVIŲ BAŽNYČIA DELHI, ONT.

• Atsiųsta paminėti

Skautų Aidas — Lietuvių skautų ir skaučių laikraštis. Leidžia LSS Tarybos pirmija. Vyr. red: v. s. Antanas Saulaitis. Spausdina Immaculata Press, R. F. D. 2, Putnam, Conn. 06260. Prenumerata: metams — $4.—, pusei metų — $2.50; atskiras nr. — 50 ct. Adresas: P. O. Box 222, Thompson, Conn. 06277, U.S.A.

Lietuvių Dienos: Leidžia Antanas Skirius. Vyr. red. B. Brazdžionis. Išeina kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpj. mėn. Prenumerata: metams — $6.—, garbės pren. $10.—. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029.

Moterų Dirva — Leidžia L. R. K. Moterų Sąjunga. Redaktorė Mrs. Dalė Murray, 205 Lucide Str., South Bend, Ind. 46614, U.S.A. Prenumerata metams Amerikoje $2.50, kitur $3.—.

Ateitis — Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas. Moksleivių Ateitininkų Sąjungos leidinys. Prenumerata: JAV ir Kanadoje metams — $5.—, kitur — $3.—, garbės pren. $10. Adresas: Ateitis, 80 — 23 85th Drive, Woodhaven, New York 11421, USA.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; vyr. redaktorius — J. Vaišnys, S.J.; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — $4.00.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga; redaguoja — S. Matulis, M. I. C., adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 15 šil. (2 dol.)

LITUANUS yra vienintelis mokslinis žurnalas laisvajame pasaulyje, kuris anglų kalba pristato lietuvių tautos padėtį ir gina jos reikalus prieš iškreiptą sovietų okupantų propagandą. LITUANUS taipgi spausdina Lietuvos istorijos, meno, kalbos ir literatūros studijas, ir tuo kelia tautinį susipratimą mūsų studijuojančiame jaunime.

LITUANUS yra siuntinėjamas į 97 laisvojo pasaulio kraštų universitetus, kolegijas ir bibliotekas. Keturis sykius per metus LITUANUS lanko šias įstaigas ir atstovauja Lietuvą. Šis darbas negali būti tęsiamas be Jūsų prenumeratos ir paramos. Jūsų prenumerata tiesiogiai remia LITUANUS darbą.

Pas pabaltiečius LITUANUS yra vienintelis žurnalas, kuris per 15 metų, vien lietuvių pastangomis išsilaikė ir pasiekė tarptautinio dėmesio. Mes tikimės, kad Jūs padėsite šį darbą tęsti ir toliau.

LITUANUS žurnalas yra ne tik svarbus kitataučių informavimui, bet imponuoja mūsų lietuviškąją studentiją. Kviečiame įsijungti į LITUANUS darbą ir Naujų Metų proga užprenumeruoti LITUANUS sau arba kuriam studentui. Jis Jums tikrai bus dėkingas. Turime vilties, kad į mūsų prašymą atsiliepsite prenumerata arba auka. Iš anksto esame dėkingi.

Lietuviai Argentinoje — leidinys apie lietuvių veikėjus, draugijas, ansamblius ir t.t.; 216 pusl. ir 323 iliust.; spalvotas viršelis; spausdino — Collegio Salesiano San Jose spaustuvė, Rosario, Argentina; leidėjai — J. Brizgys ir J. Papečkys; leidinio adresas: J. Papečkys — Maipu 3673, Rosario S. Fe, Argentina.

Die vergessene Balten — Joseph Ehret; Sonderdruck aus "Civitas", Luzern 1969; išleista Basel'yje 1969 m.; 12 pusl.; kaina nepažymėta.

Rimai ir Nerimai — Vaižgantas; išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas 5620 S. Claremont Avenue, Chicago, Ill., USA.; red. Domas Velička; žodyną sudarė Rimas Černius; men. Adolfas Valeška; 55 pusl.; kaina — 2 dol.

Geriausiai knygą apibūdina pirmo puslapio įrašas — "Mažas paminklas Dideliam Žmogui Vaižgantui Jo Gimimo Šimtaisiais Metais".

Tiesiant kelią Lietuvos Nepriklausomybei 1916 — 1917 m. — Vaižgantas; išleido Pedagoginis Lituanistikos Instiutas Čikagoje Vaižganto gimimo šimtųjų metų sukaktį minint, perspausdinta fotografuotiniu būdu iš 1919 metų leidinio; red. D. Velička; 40 pusl.; kaina — 1 dol.

Nidos Knygų Klubas (1 Ladbroke Gardens, London, W. 11) netrukus išleidžia ir išsiuntinės savo nariams gen. K. Musteikio knygą **"Prisiminimų fragmentai".** Generolas trijose paskutinėse Lietuvos vyriausybėse buvo krašto apsaugos ministeris, dėl to jis žino ir knygoje nupasakoja gen. P. Kubiliūno sukilimo istoriją su niekieno dar nepaskelbtomis detalėmis, gen. S. Raštikio laikyseną, kuri pastumėjo jį pasitraukti iš kariuomenės vado pareigų, taip pat paskutinį tragišką posėdį, pateikdamas net brėžinį stalo, kur kas prie jo sėdėjo. Knyga baigiama autoriaus ir prez. A. Smetonos pasitraukimu į Vokietiją.

Ši gen. K. Musteikio atsiminimų knyga nedidelė (126 psl.), bet skaitytojui bus brangi daugeliu savo detalių, kurios ligi šiol niekur nebuvo paskelbtos.

Kartu su šiais atsiminimais skaitytojai gaus ir K. Barėno knygą "Tūboto gaidžio metai" — romaną iš Lietuvos kaimo gyvenimo anais pirmosios vokiečių okupacijos laikais, kai į pabaigą vieni ėmėsi šautuvo gintis nuo vokiečių ir bolševikų, o kiti nuėjo su bolševikais. Didžioji 438 psl. knygos dalis skirta pavaizduoti kaimo žmogui, kuris, okupanto mušamas per galvą, vis stiprina savyje pasiryžimą priešintis.

Tik tau ir Man — O. B. Audronės poezijos rinkinys; 159 pusl.; leidėjas ir kaina nepažymėta; spaustuvė — Nida Press, Londone Gr. Br. 1969

Savi — PLB Stuttgarto apylinkės valdybos informacinis leidinys; adresas: K. Šimanauskas Elbestr. 35, 714 Ludwigsburg, W. Germany.

Garbės prenumeratos

M. Aukštaitė, Toronto, Ont., J. Biliūnienė, Port Chester, Ill., S. Čipkienė, Willowick, Mich., B. Dikinienė, Chicago, Ill., A. Elvikienė, Chicago, Ill., K. Garbauskienė, Great Neck, N. Y,. E. Gudaitienė, Chicago, Ill., J. Jokubaitienė, Detroit, Mich., A. Kalninia, Gananoque, Ont., A. Kizienė, Chicago, Ill., L. Koppienė, Brooklyn, N. Y., M. Kupronienė, Ruston, La., E. Meškauskienė, Sioux City, Iowa, B. Monkevičienė, Dorchester, Mass., A. Petokienė, Chicago, Ill., M. Tarvydienė, Hamilton, Ont., S. Vasikauskienė, Richmond Hill., N. Y., O. Vileniškienė, Dorchester, Mass.

Žurnalui aukojo:

$20.00 — Lietuvių Moterų Klubas, Waterbury, Conn., Montrealio Kat. Moterų Draugija, Montreal, Que., M. Paukštienė, West Hill, Ont.

$5.00 — M. Balčytienė, Chicago, Ill., P. Balandienė, Detroit, Mich., L. Bieliaukaitė, Chicago, Ill., K. Čampienė, Waterbury, Conn., U. Gaulia, Rio de Janeiro, Brasil, A. Mačiukienė, Chicago, Ill., A. Milčienė, Manchester, Conn., B. Sinušienė, Philadelphia, Pa.

$3.00 — K. Balzarienė, Chicago, Ill., S. Bublienė, Detroit, Mich., Saločkienė M., Rockford, Ill., K. Sliterienė, Waukegen, Ill., S. Vaišvilienė, Chicago, Ill.

$2.00 — R. Pleinienė, Hamilton, Ont.,

$1.00 — M. Aukštaitė, Toronto, Ont., B. Dabrikienė, Cleveland, Ohio, O. Damienė, Omaha, Nebr., A. Dragašiuvienė, Toronto, Ont., R. Ingelevičienė, Great Neck, N. Y., S. Jelionienė, Chicago, Ill., G. Juršėnienė Chicago, Ill., I. Kaliukevičienė, Toronto, Ont., S. Kalvaitienė, Santa Ana, Calif., A. Kežinaitienė, Hamilton, Ont., O. Kizlauskienė, Cicero, Ill., S. Liačienė, Toronto, Ont., R. Mačerinienė, Chicago, Ill., E. Majauskienė, Chicago, Ill., Prunskytė A., Chicago, Ill., J. Ramonienė Oakville, Ont., E. Ribokienė, Brockton, Mass., A. Simėnienė, Dorchester, Mass., K. Smilgienė, Vancouver, B.C., G. Stančienė, Mount Vernon, N. Y., S. Sukaitienė, Hamilton Ont., V. Tylienė, Detroit, Mich., M. Ulėnienė, Brooklyn, N. Y., I. Ulpaitė, Dorchester, Mass., E. Vaidotiennė, Toronto, Ont., M. Žemaitienė, Toronto, Ont.